

Vermijding van financiële risico's voor erfgenamen

De bescherming van de rechtspositie van erfgenamen en Wet Bets

Lisa Hensen 151981

26 mei 2017

Scriptiebegeleider prof. mr. P. Vlaardingerbroek

Aantal woorden incl. 10% marge, excl. voetnoten: 13740

Inhoudsopgave

Voorwoord	4
Afkortingenlijst	5
Inleiding	7
Hoofdstuk 1: De wettelijke regeling vóór inwerkingtreding van de Wet Bets	10
1.1. <i>De mogelijkheden voor een erfgenaam na het openvallen van een nalatenschap</i>	10
1.1.1. <i>Zuivere aanvaarding</i>	12
1.1.2. <i>Beneficiaire aanvaarding</i>	15
1.1.3. <i>Verwerping</i>	16
1.2. <i>De wetgevingsprocedure</i>	19
1.2.1. <i>Wet Betos</i>	20
1.2.2. <i>Wet Bets</i>	24
1.2.2.1. <i>Wijziging artikel 4:192 lid 1 BW</i>	24
1.2.2.2. <i>Invoeging artikel 4:194a BW</i>	25
Hoofdstuk 2: De gevolgen van Wet Bets	29
2.1. <i>Algemeen</i>	29
2.2. <i>De doorwerking van Wet Bets in de rechtspraak</i>	30
2.2.1. <i>Voorafgaand aan het (concept)wetsvoorstel</i>	30
2.2.2. <i>Gedurende de wetgevingsprocedure</i>	33
2.2.3. <i>Rechtspraak ná de inwerkingtreding</i>	35
Hoofdstuk 3: De legitimaris in verschillende (Europese) rechtstelsels	37
3.1. <i>Het internationale erfrecht</i>	38
3.1.1. <i>De internationale bescherming bij een negatieve nalatenschap</i>	40
3.2. <i>Beschermende regelingen binnen eenzelfde type erfrechtelijk stelsel</i>	41
3.2.1. <i>Het beperken van de verhaalsaansprakelijkheid van erfgenamen naar Duits recht</i> ...	43

3.3. Andersluidende regelingen ter bescherming van de erfgenaam	46
Conclusie	49
Aanbevelingen	52
<i>Artikel 4:194a BW</i>	52
<i>Artikel 4:192 BW</i>	54
Literatuurlijst	55
<i>Boeken</i>	55
<i>Artikelen</i>	56
<i>Overige stukken</i>	59
<i>Jurisprudentie</i>	60
<i>Kamerstukken</i>	61
<i>Elektronische bronnen</i>	62

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie ter afronding van de Master Rechtsgeleerdheid aan Tilburg University. Ik wil in dit voorwoord graag van de gelegenheid gebruik maken om een aantal betrokkenen te bedanken. Allereerst wil ik graag prof. mr. P. Vlaardingerbroek bedanken voor de tijd die hij heeft besteed aan mijn begeleiding. Zijn feedback, deskundigheid en kritische noot hebben mij nog beter over de materie doen nadenken. Daarnaast wil ik graag de tweede lezer mr. Y. Bogaers en mr. dr. V.M. Smits bedanken voor het zitting nemen in de examencommissie. Tot slot wil ik mijn familie en (studie)vriendinnen danken voor hun steun gedurende de vijf mooie jaren die ik hier heb gehad.

Tilburg, mei 2017

Lisa Hensen

Afkortingenlijst

AA – Ars Aequi

BBW – Belgisch Burgerlijk Wetboek

BGB – Bürgerliches Gesetzbuch

BW – Burgerlijk Wetboek

Diss. – Dissertatie

EPN – Vereniging van Estate Planners in het Notariaat

EEV – Europese erfrechtverklaring

EV – Eindverslag

FJR – Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht

GS – Groene Serie

HR – Hoge Raad

JV³ – Justitiële Verkenningen

KNB – Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie

KWEP – Kwartaalbericht Estate Planning

Ktr. – Kantonrechter

MvT – Memorie van Toelichting

NJ – Nederlandse Jurisprudentie

NtEr – Nederlands tijdschrift voor Europees recht

Rb. – Rechtbank

r.o. – rechtsoverweging

SEW – SEW; Tijdschrift voor Europees en economisch recht

Stb. – Staatsblad

TE – Tijdschrift Erfrecht

Trb. – Tractatenblad

Wet Betos – Wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden

Wet Bets – Wet bescherming erfgenamen tegen schulden

WPNR – Weekblad voor Privaatrecht, Notariaat en Registratie

ZPO – Zivilprozessordnung

Inleiding

Ondanks dat steeds vaker een nalatenschap beneficiair wordt aanvaard of verworpen¹, worden nog steeds tal van erfgenamen geconfronteerd met een (onverwachte) negatieve nalatenschap. Het betreft hier ‘zuivere aanvaarders’. Het gevolg van deze keuze is dat erfgenamen persoonlijk aansprakelijk zijn voor de schulden die een overledene heeft achtergelaten. Dit kán ertoe leiden dat erfgenamen als gevolg hiervan in de financiële problemen geraken. Vaak vindt deze zuivere aanvaarding niet uitdrukkelijk plaats middels een verklaring maar door handelingen waarvan erfgenamen niet wisten dat ze hiermee een nalatenschap zuiver zouden aanvaarden.

Deze problematiek speelde ook bij de erfgenamen die tijdens het regelen van de uitvaart van hun moeder een hapje gingen eten in restaurant de Koperen Pan.² Het diner werd betaald met de bankpas van de erflaatster, welke was gekoppeld aan een bankrekening waarvan zij en één der erfgenamen de rekeninghouders waren. Gerechtshof ‘s-Gravenhage³ oordeelde dat hier sprake was van zuivere aanvaarding. De Hoge Raad wijzigde hierin van koers; de erfgenamen waren namelijk genoodzaakt tot dit (eenvoudige) diner, daar in het huis van hun moeder, waar de uitvaart werd geregeld, geen eten voorhanden was. Daarnaast waren de erfgenamen te ver van huis om aldaar een maaltijd te nuttigen. Op grond van deze omstandigheden oordeelde de Hoge Raad dat er géén sprake was van zuivere aanvaarding.⁴

Deze erfgenamen konden opgelucht ademen. Toch achtte de wetgever het noodzakelijk om deze problematiek aan te pakken. Dit heeft geleid tot de Wet Bets⁵, welke sinds 1 september 2016 van kracht is. Artikel 4:194a BW⁶ is geïntroduceerd; dit geeft erfgenamen de mogelijkheid om te worden gemachtigd alsnog een negatieve nalatenschap beneficiair te aanvaarden en dus te worden ontheven van de verplichting om nalatenschapsschuldeisers vanuit hun privévermogen te voldoen.

---

¹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 2. (MvT)

² HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284.

³ Hof 's-Gravenhage 8 april 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:1799.

⁴ HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284, r.o. 3.5.

⁵ Wet bescherming erfgenamen tegen schulden.

⁶ Burgerlijk Wetboek.

Daarnaast werd met de wet nagestreefd duidelijker aan te geven wat als een daad van zuivere aanvaarding⁷ kan worden aangemerkt, hiervoor is artikel 4:192 BW gewijzigd.

De vraag die in deze scriptie centraal staat, luidt:

Draagt de recent ingevoerde Wet Bets voldoende bij aan de bescherming van erfgenamen?

Hiernaast zal tevens aandacht worden besteed aan de positie van de nalatenschapsschuldeisers.

Het theoretisch kader van dit onderzoek valt samen met het juridisch kader. Aan deze scriptie ligt een uitgebreid en systematisch literatuur- en jurisprudentieonderzoek ten grondslag. Door het hanteren van dit theoretisch kader, kan worden onderzocht of de reeds ingevoerde regeling inspeelt op de daaraan voorafgaande geschreven literatuur en rechterlijke uitspraken. De wetenschappelijke relevantie van dit onderzoek is gelegen in het feit dat er ‘vraag’ is naar een steeds uitgebreider erfrecht. Anno 2017 bestaan er steeds vaker samengestelde gezinnen; traditionele gezinnen moeten plaats maken.⁸ In steeds meer gevallen zijn er stiefkinderen en/of halfbroers- en zussen betrokken bij een nalatenschapsafwikkeling. Het is van wetenschappelijk belang te onderzoeken of de recent ingevoerde Wet Bets voldoende aansluit bij deze veranderende onderlinge relaties in de huidige moderne samenleving. Daarnaast zal dit onderzoek maatschappelijk relevant zijn. De wet is circa negen maanden geleden in werking getreden. Deze scriptie vormt dan ook een goed instrument om de Wet Bets te evalueren.

De methodologie van dit onderzoek is rechtsvergelijking. Door middel van externe rechtsvergelijking zal bekeken worden of met de Wet Bets een stap in de goede richting is gezet om erfgenamen beter te beschermen tegen (onverwachte) schulden. Hierbij zal de focus worden gelegd op Duitsland, koploper in het civil-lawstelsel, waar wetgeving prevaleert boven de rechtspraak. Daarnaast zal kort worden stilgestaan bij de verhaalsmogelijkheden in het Verenigd Koninkrijk. Daar de wet nog geen jaar van kracht is, zal de hoeveelheid literatuur en jurisprudentie ná inwerkingtreding van de Wet Bets beperkt zijn. Desalniettemin is het gelukt de wetgeving te evalueren, een aantal leemtes te ontdekken en enkele aanbevelingen te geven voor de nog bestaande problematiek.

---

⁷ Ex artikel 4:192 BW.

⁸ Roeters & Bucx, *JV*³ 2016/42, p. 13.

In deze scriptie zal eerst worden stilgestaan bij de wettelijke regeling die vóór 1 september 2016 gold. Hierbij zal uitvoerig aandacht worden besteed aan de wetgevingsprocedure van Wet Bet(o)s en de (vele) kritiek die hierop werd geuit. In hoofdstuk 2 zullen de gevolgen van de Wet Bets worden besproken en zal gekeken worden hoe de nieuwe wetgeving doorwerkt in de jurisprudentie. In het laatste hoofdstuk zal een rechtsvergelijking worden gemaakt; onderzocht zal worden hoe de legitimaris in andere (Europese) landen wordt beschermd tegen (onverwachte) schulden. Naar aanleiding van dit uitgebreide literatuur- en jurisprudentieonderzoek wordt gepoogd de vraag te beantwoorden of erfgenamen al dan niet beter worden beschermd door de inwerkingtreding van Wet Bets. Eventuele adviezen naar aanleiding van dit onderzoek zullen worden gegeven in het hoofdstuk Aanbevelingen.

Hoofdstuk 1: De wettelijke regeling vóór inwerkingtreding van de Wet Bets

1.1. De mogelijkheden voor een erfgenaam na het openvallen van een nalatenschap

Het nieuwe erfrecht is van kracht sinds 1 januari 2003.⁹ Afdeling 4.6.2, welke centraal staat in deze scriptie, vertoont gelijkenissen met het oude erfrecht. Desondanks zijn er ook nieuwe wetsbepalingen geïntroduceerd.¹⁰ In artikel 4:190 lid 1 BW zijn limitatief de mogelijkheden opgesomd voor wanneer een nalatenschap openvalt. Een nalatenschap kan worden verworpen of aanvaard. De aanvaarding kan “*zowel zuiver als onder voorrecht van een boedelbeschrijving geschieden*”.¹¹ Wanneer er sprake is van twee of meer erfgenamen, wordt in beginsel naar de gedragingen van iedere erfgenaam afzonderlijk gekeken teneinde vast te kunnen stellen of zijn keuze moet worden aangemerkt als zuivere aanvaarding, beneficiaire aanvaarding of verwerping.¹² Bij het maken van deze keuze rust er een verplichting op de notaris om erfgenamen tijdig en voldoende te informeren over de mogelijkheden.¹³ Deze keuze is namelijk definitief¹⁴, zoals lang geleden werd bevestigd in de rechtspraak¹⁵ en ook meer recentelijk nog door de politiek in 2012.¹⁶ Echter, dit uitgangspunt wordt genuanceerd door artikel 4:194 BW, waarin een aantal uitzonderingsgronden is opgenomen, welke overeenkomsten vertonen met dwaling.¹⁷ Met deze wetsbepaling is een zekere nuance aangebracht in het definitieve karakter van de keuze. In deze gevallen is het namelijk mogelijk dat een erfgenaam die zuiver heeft aanvaard, wordt gemachtigd alsnog beneficiair te aanvaarden. Dit moet hij wel binnen de gestelde termijn verzoeken. Hierbij dient vermeld te worden dat dit niet een discretionaire bevoegdheid betreft, de kantonrechter dient enkel na te gaan of de erfgenaam al dan niet voldoet aan de vereisten. Het betreft dus louter een formele toetsing.¹⁸

---

⁹ *Stb.* 2002, 558.

¹⁰ Meijer 2004, p. 145.

¹¹ Artikel 4:190 lid 1 BW.

¹² Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, Van der Burgt c.s., p. 934.

¹³ Hof Amsterdam 9 juni 2005, ECLI:NL:GHAMS:2005:AT8670.

¹⁴ Artikel 4:190 lid 4 BW.

¹⁵ HR 4 mei 1906, W. 8376.

¹⁶ *Aanhangsel Handelingen II* 2012/13, 122, p. 2.

¹⁷ Huijgen e.a. 2005, p. 190.

¹⁸ Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, Van der Burgt c.s., p. 951.

Erfgenamen hebben drie maanden de tijd om na te denken over hun keuze, gedurende deze periode kan er geen verhaal worden genomen op de nalatenschap door eventuele schuldeisers.¹⁹ Deze keuze dient de erfgenaam kenbaar te maken door middel van het afleggen van een verklaring ter griffie van de rechtbank van het sterfhuis²⁰ en werkt terug tot het openvallen van de erfenis.²¹ Deze verklaring kost erfgenamen €122,-, het is hierbij mogelijk deze gezamenlijk af te leggen en de kosten hiervan te delen.²² In de praktijk wordt hierbij veelvuldig de mogelijkheid van volmacht aan één der erfgenamen aangewend.²³ Deze verklaring wordt vervolgens ingeschreven in het boedelregister, welke door eenieder kan worden ingezien, dus ook door schuldeisers. Dit register is fundamenteel bij de informatieverstrekking rondom de nalatenschapsafwikkeling, aldus Huijgen.²⁴ Wanneer enige reactie van een erfgenaam uitblijft, wordt hij geacht de nalatenschap zuiver te hebben aanvaard, aldus artikel 4:192 lid 2 BW. In het verleden, voordat deze wettelijke mogelijkheid bestond, is een dergelijk gevolg al eens mogelijk gemaakt door de kantonrechter.²⁵ Echter, wanneer één of meer van de mede-erfgenamen beneficiair hebben aanvaard, wordt de zwijgende erfgenaam geacht dit eveneens te hebben gedaan, tenzij hij binnen drie maanden alsnog zuiver aanvaardt dan wel verwerpt, aldus artikel 4:192 lid 4 BW. Dit gevolg dwingt erfgenamen dus als het ware een keuze te maken, anders wordt de keuze vóór hen gemaakt.²⁶

Wanneer een nalatenschap wordt aanvaard, is één van de belangrijkste gevolgen van deze erfopvolging dat erfgenamen van rechtswege de erflater opvolgen in alle voor overgang vatbare rechten en verplichtingen.²⁷ Daarnaast worden erfgenamen “*van rechtswege schuldenaar van schulden van de erflater die niet met zijn dood tenietgaan*”, aldus lid 2. Dit staat ook wel bekend als de saisine, afkomstig van het Franse ‘le mort saisit le vif’²⁸ dat vrij vertaald betekent: de dode grijpt

---

¹⁹ Artikel 4:185 BW.

²⁰ Ex artikel 4:191 juncto artikel 1:13 BW.

²¹ Artikel 4:190 lid 4 BW.

²² Artikel 22 Wet griffierechten burgerlijke zaken.

²³ Huijgen e.a. 2005, p. 192.

²⁴ Huijgen e.a. 2005, p. 180.

²⁵ Rb. Zwolle 15 juli 2003, ECLI:NL:RBZWO:2003:AH9930, r.o. 2.

²⁶ Meijer 2004, p. 147.

²⁷ Artikel 4:182 lid 1 BW.

²⁸ de Jong, *WPNR* 2016/7100, p. 241 e.v.

de levende.²⁹ Welke schulden kunnen worden aangemerkt als nalatenschapsschulden, is limitatief opgesomd in artikel 4:7 BW.

1.1.1. Zuivere aanvaarding

De zuivere aanvaarding is nader uitgewerkt in artikel 4:192 BW. Deze keuze kan onder meer tot stand komen via bovengenoemde verklaring, het geschiedt dan uitdrukkelijk. Deze bevoegdheid verjaart, in tegenstelling tot het oude recht, niet.³⁰ Daarnaast kan zuivere aanvaarding volgen uit bepaald feitelijk handelen, een dergelijke verklaring ontbreekt in dat geval.³¹ Hiervan is sprake wanneer *“een erfgenaam zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam gedraagt, tenzij deze zijn keuze reeds eerder heeft gedaan”*.³² Dit wordt ook wel de ‘aanvaardingsfictie’³³ of de ‘impliciete aanvaarding’³⁴ genoemd. Bij deze fictie hoeft de wil niet perse gericht te zijn op zuivere aanvaarding.³⁵ Het scala aan literatuur en jurisprudentie dat onder het oude recht is ontstaan, wat inkleurt wat als een dergelijke gedraging van zuivere aanvaarding kan worden aangemerkt, kan na de inwerkingtreding van het nieuwe erfrecht eveneens als richtsnoer worden gebruikt.³⁶ Zo kan in het huidige recht alsnog aansluiting worden gezocht bij bijvoorbeeld artikel 1095 (oud) BW³⁷, waarin handelingen zijn opgesomd waaruit geen stilzwijgende (zuivere) aanvaarding mag worden afgeleid.³⁸ Gedragingen die anno 2013³⁹ werden aangemerkt als zuivere aanvaarding, zijn onder meer het opbergen van de boedel van erflater⁴⁰,

---

²⁹ Jansen, AA 2013, p. 502.

³⁰ Asser/Perrick 2013, p. 555.

³¹ Ebben & Schipper 2008, p. 158.

³² Artikel 4:192 lid 1 BW.

³³ Van der Geld, TE 2016, p. 99.

³⁴ Huijgen e.a. 2005, p. 192.

³⁵ *Kamerstukken II* 1964/65, 3771, nr. 8, p. 75. (EV II)

³⁶ Asser/Perrick 2013, p. 556.

³⁷ *“Al hetgeen tot de begrafenis betrekking heeft, de daden dienende alleen tot bewaring, als ook die welke strekken om op de nalatenschap toezigt te hebben, of dezelve bij voorraad te beheeren, worden niet gerekend daden te zijn, welke de stilzwijgende aanvaarding eener erfenis kenschetsen”*.

³⁸ HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284, r.o. 4.2.1.

³⁹ Ten tijde van de publicatie van het Rapport 'Erven zonder financiële zorgen?!'.

⁴⁰ Hof Amsterdam 9 januari 1964, NJ 1964/355.

het afgeven van een volmacht teneinde de nalatenschap af te wikkelen⁴¹ maar ook ‘onschuldiger’ gedragingen zoals het verlenen van een algemene volmacht aan het personeel van een notaris⁴² of het instellen van een rechtsvordering ter verdeling.⁴³ Een minderjarige erfgenaam wordt in deze situaties beter beschermd, daar de wettelijk vertegenwoordiger niet zuiver kan aanvaarden.⁴⁴ In artikel 1:441 lid 5 BW is een dergelijke bescherming opgenomen voor de meerderjarige die onder bewind staat.

Om te bepalen of een gedraging als een daad van zuivere aanvaarding moet worden gekwalificeerd, dient er een onderscheid te worden gemaakt tussen daden van beheer⁴⁵ en het beschikken als heer en meester over goederen uit de nalatenschap.⁴⁶ Deze hoedanigheid is vergelijkbaar met die van bezitter in het algemene vermogensrecht.⁴⁷ Bij het ‘beschikken als heer en meester’ gaat het om beschikkingsbehandelingen waarbij verhaalsobjecten uit de nalatenschap worden gehaald door erfgenamen met als gevolg dat nalatenschapsschuldeisers worden benadeeld in hun vordering.⁴⁸ Dit verschil is in de parlementaire geschiedenis nader toegelicht:

*“Beperkt de erfgenaam zich tot de daden van beheer waartoe de wet een erfgenaam die beneficiar heeft aanvaard bevoegd verklaart, dan behoort hij zijn keuzebevoegdheid niet te verspelen. Dat is wel het geval wanneer hij gelijk vrijstaat aan erfgenamen die zuiver aanvaard hebben, over goederen der nalatenschap als heer en meester beschikt, of wanneer hij, eventueel in een andere vorm dan een verklaring ter griffie, duidelijk aan de schuldeisers der nalatenschap doet blijken dat hij de schulden der nalatenschap geheel voor zijn rekening neemt”.*⁴⁹

Een erfgenaam is aldus vóór het uitbrengen van zijn keuze enkel bevoegd handelingen van beheer te verrichten ten aanzien van de nalatenschap, indien hij niet zuiver wenst te aanvaarden.⁵⁰ Echter,

---

⁴¹ HR 22 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AX4110.

⁴² Hof 's-Gravenhage 27 maart 1936, NJ 1936/691.

⁴³ Asser/Perrick 2013, p. 556.

⁴⁴ Artikel 4:193 BW.

⁴⁵ Ex artikel 3:170 BW.

⁴⁶ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013, p. 29.

⁴⁷ Reinhartz, in: *GS Erfrecht*, artikel 192 Boek 4 BW, aant. 2.

⁴⁸ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 10. (MvT)

⁴⁹ Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, Van der Burgt c.s., p. 933 e.v.

⁵⁰ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013, p. 29.

onder bijzondere omstandigheden worden bepaalde gedragingen die op het eerste gezicht lijken op een zuivere aanvaarding, tóch als daad van beheer beschouwd. Hierbij kan worden gedacht aan vruchttrekking, omdat deze vruchten, de nalatenschapsgoederen, anders onbruikbaar zouden worden. Een voorbeeld hiervan is het innen van een vordering teneinde verjaring te voorkomen.⁵¹ Perrick is van mening dat het daarnaast niet zo is dat het beheren van goederen uit de nalatenschap nóóit als een daad van stilzwijgende zuivere aanvaarding kan worden aangemerkt.⁵² In de wet is bepaald dat onder ‘het beheren van’ kan worden geschaard “*alle handelingen die voor de normale exploitatie van het goed dienstig kunnen zijn, alsook het aannemen van aan de gemeenschap verschuldigde prestaties*”.⁵³ Perrick stelt dat dit toepassingsbereik wellicht wat te ruim is. Naar zijn mening kunnen namelijk onder andere de verhuur van één der nalatenschapsgoederen ofwel het uitoefenen van stemrecht van aandelen die tot de nalatenschap behoren als handelingen die onder bovenstaande definitie kunnen worden geschaard, wél worden aangemerkt als een daad van zuivere aanvaarding.⁵⁴

Om vast te kunnen stellen of er sprake is van stilzwijgende aanvaarding of van het slechts beheren over nalatenschapsgoederen, dient steeds naar de omstandigheden van het geval te worden gekeken.⁵⁵ Al decennialang is dit één der factoren, zo blijkt onder meer uit een arrest uit 2014. Hierin ging het om een erfgenaam die ten behoeve van de nalatenschap optrad in een procedure. De Hoge Raad oordeelde hierover dat dit “*niet zonder meer meebrengt dat de erfgenaam zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam gedraagt. Dat optreden kan immers ook als een daad van beheer worden uitgelegd. Ook in dit verband hangt het van de omstandigheden af, of door dat optreden de erfgenaam zich ondubbelzinnig en zonder voorbehoud als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam heeft gedragen*”.⁵⁶

---

⁵¹ Asser/Perrick 2013, p. 556 e.v.

⁵² Perrick, *NJ* 2014/508, ECLI:NL:HR:2014:1489, *NJ* 2014/508.

⁵³ Artikel 3:170 lid 2 BW.

⁵⁴ Perrick, *NJ* 2014/508, ECLI:NL:HR:2014:1489, *NJ* 2014/508.

⁵⁵ HR 26 april 1968, ECLI:NL:HR:1968:AC4853.

⁵⁶ HR 20 juni 2014, ECLI:NL:HR:2014:1489, r.o. 3.4.5.

Tenslotte kan stilzitten – de erfgenaam zal dan de termijn waarbinnen een keuze dient te worden gemaakt, laten verstrijken – als ‘daad’ van zuivere aanvaarding worden aangemerkt, aldus artikel 4:192 lid 3 BW.

1.1.2. Beneficiaire aanvaarding

Tevens kan een nalatenschap beneficiair worden aanvaard. Dit wordt ook wel onder voorrecht van boedelbeschrijving genoemd, een constructie die zijn oorsprong vindt in het Romeinse recht.⁵⁷ Bij deze keuze hebben nalatenschapsschuldeisers voorrang op erfgenamen, erfgenamen verschaffen zich enkel de goederen uit de nalatenschap die zijn achtergebleven na voldoening van de schulden. Een cruciaal verschil tussen zuivere en beneficiaire aanvaarding betreft de aansprakelijkheid, de verhaalsmogelijkheden zijn bij beneficiaire erfgenamen beperkter.⁵⁸ Waar een zuivere aanvaarder verplicht is de nalatenschapsschuld ten laste van zijn overig (privé)vermogen te voldoen⁵⁹, waardoor de betreffende schuldeiser een ‘dubbel verhaalsrecht’ heeft⁶⁰, kent een beneficiair erfgenaam deze verplichting niet, tenzij er sprake is van één der uitzonderingsgronden.⁶¹ Eén van die gronden luidt dat de vereffenaar ernstig tekort is geschoten in zijn verplichtingen en hem dit kan worden verweten, maar in de praktijk wordt hier niet vaak een (geslaagd) beroep op gedaan.⁶² Daar steeds meer nalatenschappen een negatief saldo omvatten, lijkt de keuze voor beneficiaire aanvaarding daarom beter dan ooit.⁶³

In beginsel dient er bij beneficiaire aanvaarding vereffening plaats te vinden conform afdeling 4.6.3, hetgeen in de praktijk vaak achterwege wordt gelaten.⁶⁴ Dit houdt in dat via een formele (gerechtelijke) procedure de nalatenschap wordt afgewikkeld, hetgeen uiteraard kosten met zich meebrengt. Deze afwikkeling vindt plaats onder toezicht van de kantonrechter, die aanvullende

---

⁵⁷ Asser/Perrick 2013, p. 560.

⁵⁸ Huijgen e.a. 2005, p. 191.

⁵⁹ Artikel 4:184 lid 2 sub a BW.

⁶⁰ Van der Geld, *TE* 2012, p. 108.

⁶¹ Artikel 4:184 lid 2 sub b-d BW.

⁶² Docter, *WPNR* 2016, p. 43 e.v.

⁶³ Docter, *WPNR* 2016, p. 43 e.v.

⁶⁴ Huijgen e.a. 2005, p. 195.

verplichtingen kan opleggen aan erfgenamen, zoals het openbaar oproepen van nalatenschapsschuldeisers maar ook het afleggen van verantwoording.⁶⁵ Met een dergelijke vereffeningsprocedure wordt met name het belang van schuldeisers gediend.⁶⁶ Deze kosten kunnen erfgenamen ‘tegenhouden’ om beneficiair te aanvaarden. Deze vereffeningskosten zijn tevens een component van de nalatenschapsschulden⁶⁷, Gerechtshof Amsterdam spreekt over “*de kosten wegens handelingen die objectief noodzakelijk zijn bij de afwikkeling van een nalatenschap*”.⁶⁸ In beginsel kent de vereffening een drietal niveaus, te weten gewone, verlichte en verzwaarde vereffening.⁶⁹ Het uitgangspunt is dat alle erfgenamen gezamenlijk vereffenaar zijn en dat zij gezamenlijk deze bevoegdheden dienen uit te oefenen, “*doch kunnen daden van gewoon onderhoud en tot behoud van de goederen door ieder van hen zo nodig zelfstandig worden verricht*”.⁷⁰ Dit is in lijn met de algemene bevoegdheidsregel die opgenomen is in artikel 3:170 lid 3 BW. Tevens is het mogelijk dat de rechtbank een andere vereffenaar aanwijst.⁷¹ Bij beneficiaire aanvaarding dienen erfgenamen een boedelbeschrijving op te maken, daarnaast hebben zij de verplichting deze nalatenschapsschulden te voldoen alvorens zij beschikkingsbevoegdheid hebben over de nalatenschapsgoederen.⁷²

1.1.3. Verwerping

De laatste mogelijkheid die een erfgenaam heeft, is het verwerpen van de nalatenschap. Wanneer een erfgenaam hiertoe besluit, is hij nimmer verkrijger onder algemene titel geworden⁷³ en aldus nooit aansprakelijk voor nalatenschapsschulden. Een verwerpende erfgenaam die tevens legitimaris⁷⁴ is, heeft in beginsel geen recht op zijn legitieme portie. Echter, wanneer hij met zijn verwerpende verklaring tegelijkertijd verklaart dat hij deze legitieme portie wél wil ontvangen, heeft hij

---

⁶⁵ Vink, AA 2016, p. 883.

⁶⁶ Ter Haar, AA 2017, p. 195.

⁶⁷ Artikel 4:7 lid 1 sub c BW.

⁶⁸ Hof Amsterdam 8 maart 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BQ0031.

⁶⁹ Huijgen e.a. 2005, p. 227.

⁷⁰ Artikel 4:195 lid 1 juncto artikel 4:198 BW.

⁷¹ Artikel 1:203 BW.

⁷² Vink, AA 2016, p. 883.

⁷³ Ex artikel 3:80 BW.

⁷⁴ Legitimarissen zijn de afstammelingen van de erflater die door de wet als erfgenamen tot zijn nalatenschap worden geroepen (artikel 4:63 lid 2 BW).

hier alsnog recht op.⁷⁵ Deze kennisgeving staat ook wel bekend als de ‘contantenverklaring’⁷⁶ en bestaat sinds het nieuwe erfrecht.⁷⁷ Een wettelijke vertegenwoordiger van een erfgenaam behoeft voor verwerping een machtiging van de kantonrechter.⁷⁸ Wanneer wordt verworpen in het versterferrecht, vindt plaatsvervulling ex artikel 4:12 BW plaats, hetgeen pas mogelijk is na 1 januari 2003.⁷⁹ Onder het oude recht was deze mogelijkheid uitgesloten in artikel 4:1106 (oud) BW.⁸⁰ Bij deze constructie wordt geërfd doordat een plaats wordt ingenomen die in beginsel voor een ander is gereserveerd, aldus Van Mourik. Daarnaast kan men ‘uit eigen hoofde’ erven; men erft dan overeenkomstig de plaats die men zélf in de ordening⁸¹ inneemt.⁸² Dit vindt staaksgewijs plaats; erfgenamen die erven vanwege plaatsvervanging erven gezamenlijk het gedeelte van degene in wiens plaats zij zijn getreden.⁸³ Bij het testamentair erfrecht vindt plaatsvervulling enkel plaats indien deze regels van overeenkomstige toepassing zijn verklaard in het testament; het erfdeel dat is verworpen zal vervolgens eveneens via het wettelijke versterferrecht worden verdeeld, tenzij in het testament is opgenomen dat een andere erfgenaam in dat geval in zijn plaats zal treden.⁸⁴ Een erfgenaam verliest zijn bevoegdheid om te verwerpen wanneer hij geen keuze maakt binnen de in artikel 4:192 lid 2 BW neergelegde termijn.⁸⁵

Wanneer bij testament niet de regels van plaatsvervulling van toepassing zijn verklaard, geldt de regeling van aanwas⁸⁶, hetgeen inhoudt dat bij verwerping door een erfgenaam zijn deel aan ‘groepsgenoten’ naar evenredigheid toekomt. Onder het oude erfrecht leidde verwerping automatisch tot, indien aanwezig, aanwas bij de overige erfgenamen. Sinds 2003 vindt dit niet automatisch plaats wanneer de verwerpende erfgenaam afstammelingen heeft, want plaatsvervanging gaat voor

---

⁷⁵ Artikel 4:64 lid 3 BW.

⁷⁶ Ebben & Schipper 2013, p. 103

⁷⁷ Huijgen e.a. 2005, p. 60.

⁷⁸ Artikel 4:193 lid 1 BW.

⁷⁹ Kolkman & de Lange, *TE* 2005, p. 100.

⁸⁰ Van Mourik 2015, p. 477.

⁸¹ Ex artikel 4:10 BW.

⁸² Van Mourik 2015, p. 48.

⁸³ Artikel 4:12 lid 2 BW.

⁸⁴ Asser/Perrick 2013, p. 568.

⁸⁵ Asser/Perrick 2013, p. 568.

⁸⁶ Ex artikel 4:48 BW.

aanwas.⁸⁷ Wanneer een erflater niets zou zien in aanwas, dan zou dit uit zijn testament afgeleid moeten kunnen worden.⁸⁸

Verwerping door een erfgenaam leidt er niet per definitie toe dat zijn schuldeisers achter het net vissen. De wet steekt hier een stokje voor in de vorm van de erfrechtpauliana. Wanneer een erfgenaam verwerpt en hierdoor plaatsvervangings geschiedt, is het voor een schuldeiser van de verwerpende erfgenaam mogelijk een verzoek in te dienen bij de rechtbank, opdat “*deze bepaalt dat de nalatenschap mede in het belang van de schuldeisers van degene die verworpen heeft zal worden vereffend*”.⁸⁹ Wanneer dit wordt bepaald, is het voor de schuldeiser mogelijk zijn vordering bij de vereffenaar van de nalatenschap in te dienen, zijn schuld wordt dan een nalatenschapsschuld. Dit heeft tot gevolg dat ook andere erfgenamen last ondervinden van de verwerping van één erfgenaam, want hun erfdeel kan door het voldoen van een schuld aan een privéschuldeiser aanzienlijk kleiner worden.⁹⁰ Zoals Ter Haar mijns inziens terecht stelt, biedt verwerping geen uitweg voor een negatieve nalatenschap. Deze dient namelijk, in het belang van de crediteuren van de nalatenschap, hoe dan ook vereffend te worden. Wanneer wordt verworpen door een erfgenaam wordt het probleem enkel vooruit geschoven, waarbij nakomelingen, met het oog op de plaatsvervangings, de dupe zullen zijn.⁹¹ Regres nemen op de erfgenaam die heeft verworpen is hierbij niet mogelijk. Immers, wanneer deze niet had verworpen, had de plaatsvervanger helemaal niets gekregen.⁹² Alles wat de plaatsvervanger nog zou ontvangen na het voldoen van nalatenschapsschulden, is mooi meegenomen, is de gedachte.

---

⁸⁷ Kolkman & de Lange, *TE* 2005, p. 100.

⁸⁸ Meijer 2004, p. 61.

⁸⁹ Artikel 4:205 BW.

⁹⁰ Kolkman & de Lange, *TE* 2005, p. 100.

⁹¹ Ter Haar, *AA* 2017, p. 195.

⁹² Van Mourik 2015, p. 473.

1.2. De wetgevingsprocedure

Op 1 september 2016 is de Wet Bets in werking getreden.⁹³ Hier is een uitgebreide procedure aan vooraf gegaan. Naar aanleiding van diverse berichten in de media⁹⁴ over erfgenamen die in de financiële problemen geraakten door een onverwachte negatieve nalatenschap, zijn er meer dan eens Kamervragen ontstaan.⁹⁵ Tegelijkertijd is er een onderzoeksrapport geschreven door Netwerknotarissen in samenwerking met de Radboud Universiteit, ‘Erven zonder financiële zorgen’. Hierin is onderzocht of de wet op eenvoudige wijze kan worden aangepast teneinde erfgenamen te beschermen tegen onverwachte schulden van de erflater.⁹⁶ Hierbij is een drietal mogelijke aanpassingen voorgesteld, te weten het van rechtswege beneficiair aanvaarden van een nalatenschap, het implementeren van een wettelijke termijn waarbinnen erfgenamen alsnog beneficiair kunnen aanvaarden waardoor de verhaalsmogelijkheid beperkter wordt en het invoeren van disculpatiemogelijkheden. Deze laatste route is bedoeld voor de erfgenaam “*die niet wist of niet behoorde te weten dat de schulden de baten overtreffen, terwijl hij niet kwaadwillend heeft gehandeld*”.⁹⁷ Voormalig Staatssecretaris van Veiligheid & Justitie, Teeven, heeft per Kamerbrief op dit rapport gereageerd. Hij is van mening dat een radicale wijziging in het erfrecht niet noodzakelijk is, doch, wanneer “*een erfgenaam onverwacht, zonder dat hem hiervan een verwijt kan worden gemaakt, wordt geconfronteerd met een schuld waardoor de nalatenschap negatief wordt en hij alsnog met zijn privévermogen moet instaan voor hem eerder onbekende schulden van de erflater*”, deze hier tegen moet worden beschermd.⁹⁸ Hij liet hiermee weten potentie te zien in de laatstgenoemde mogelijkheid, waarmee aansluiting werd gezocht bij reeds bestaande jurisprudentie, waarbij het alsnog mogelijk werd gemaakt beneficiair te aanvaarden ná een zuivere aanvaarding.⁹⁹

---

⁹³ *Stb.* 2016, 245.

⁹⁴ Onder andere NOS, ‘Erven huis zorgt voor problemen’, *nos.nl* 28 april 2012 & M. Schipper, ‘Charlotte (23) ‘erft’ belastingsschuld van haar overleden moeder’, *telegraaf.nl* 22 augustus 2012.

⁹⁵ Onder andere *Aanhangsel Handelingen II* 2011/12, 2728 en *Aanhangsel Handelingen II* 2012/13, 122.

⁹⁶ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013.

⁹⁷ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013, p. 21.

⁹⁸ *Kamerstukken II*, 2012/13, 33400 VI, nr. 94, p. 3.

⁹⁹ *Kamerstukken II*, 2012/13, 33400 VI, nr. 94, p. 4.

1.2.1. Wet Betos

Deze belofte heeft op 5 februari 2014 geleid tot het conceptwetsvoorstel ‘Wet Betos’.¹⁰⁰ Het voorgestelde artikel 4:194a BW strekt ertoe dat een erfgenaam “*van zijn verplichting om de onverwachte schuld met zijn privévermogen te voldoen, geheel of gedeeltelijk kan worden ontheven door de kantonrechter*”.¹⁰¹ Hiervoor dient hij binnen drie maanden na de ontdekking van deze schuld een verzoek te richten aan de kantonrechter. Met dit voorstel werd aansluiting gezocht bij andere beschermingsbepalingen waaronder artikel 4:194 BW, wat ook de voorgestelde plaats in Boek 4 verklaart. De kantonrechter dient bij deze beslissing rekening te houden met alle omstandigheden, waaronder de aard en omvang van de schuld, de financiële positie van beide partijen alsmede het gedrag van de schuldeiser.¹⁰² De kantonrechter moet hierbij een billijkheidsoordeel vellen, waarbij rekening dient te worden gehouden met alle relevante feiten en omstandigheden. Een gevolg hiervan is dat niet op voorhand bescherming van de erfgenaam kan worden gegarandeerd.¹⁰³

In dit conceptwetsvoorstel ligt de nadruk op het woord ‘onverwacht’; de erfgenaam kende de schuld niet en behoorde de schuld ook niet te kennen ten tijde van het zuiver aanvaarden van de nalatenschap. Hiermee wordt gerefereerd aan het leerstuk van de ‘goede trouw’.¹⁰⁴ Van belang is wat erfgenamen redelijkerwijs hadden kunnen weten; van hen kan hierbij enig onderzoek worden verlangd. Daarnaast dient “*ten minste de administratie van de erflater te zijn geraadpleegd*”.¹⁰⁵ Dit betekent niet dat schulden die niet in de administratie naar voren komen vanzelfsprekend als een onverwachte schuld worden aangemerkt.¹⁰⁶ In het conceptwetsvoorstel wordt een aantal voorbeelden gegeven van onverwachte schulden. Een voorbeeld is een vordering die is ontstaan uit een

---

¹⁰⁰ 05 wetsvoorstel – wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden.pdf (Conceptwetsvoorstel wet Betos, via www.internetconsultatie.nl).

¹⁰¹ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 2.

¹⁰² 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 4.

¹⁰³ Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie & Estate Planner in het Notariaat 2014, p. 4.

¹⁰⁴ Artikel 3:11 BW.

¹⁰⁵ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 4.

¹⁰⁶ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 6.

onrechtmatige daad die de erflater tijdens zijn leven heeft gepleegd, kwalitatieve aansprakelijkheden¹⁰⁷ hierbij inbegrepen.¹⁰⁸ Als voorbeeld geeft Ter Haar de erflater die gedurende zijn leven medisch specialist was, waarbij de erfgenamen na zijn overlijden aansprakelijk worden gesteld wegens een medische misser.¹⁰⁹ Al in het conceptwetsvoorstel wordt erop gewezen dat slechts in uitzonderlijke situaties een schuld als onverwachts kan worden aangemerkt.¹¹⁰ Voor een geslaagd beroep hierop is het noodzakelijk dat deze schuld *alsnog* leidt tot een nalatenschap met een negatief saldo, aldus de toelichting.¹¹¹ Echter, in het conceptwetsvoorstel zelf wordt over dit vereiste met geen woord gerept. Critici stellen bovendien dat in de meeste gevallen erfgenamen nog niet eens in die driemaandstermijn kunnen vaststellen of er al dan niet sprake is van een negatieve nalatenschap.¹¹² Bij het openvallen van de nalatenschap is namelijk nog niet te voorzien hoe hoog de totale kosten en baten zullen zijn.¹¹³ Bovendien kan dit vereiste van het alsnog ontstaan van een negatieve nalatenschap leiden tot rechtsongelijkheid. Wanneer twee erfgenamen met eenzelfde onverwachte schuld te maken krijgen, maar dit slechts bij één der erfgenamen leidt tot een negatief erfdeel, brengt dit met zich mee dat enkel deze een beroep op de voorgestelde regeling kan doen.¹¹⁴ Daarbij is het niet duidelijk of de schuldeiser voor hetgeen hij tekortkomt, zich kan verhalen op de overige erfgenamen die wél bekend waren met de vordering.¹¹⁵

Het voorgestelde artikel 4:194a BW geeft niet in zijn geheel vorm aan het voorstel in het rapport. Waar in het rapport werd geopperd dat een verzoek kon worden gedaan bij de rechter om alsnog

---

¹⁰⁷ Bijvoorbeeld aansprakelijkheid voor onderschikten ex artikel 6:170 BW, aansprakelijkheid voor gebrekkige zaken ex artikel 6:173 BW en aansprakelijkheid voor dieren ex artikel 6:179 BW.

¹⁰⁸ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 5.

¹⁰⁹ Ter Haar, AA 2017, p. 199.

¹¹⁰ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 5.

¹¹¹ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 4.

¹¹² Blokland, Burgerhart & Kolkman, WPNR 2014/7019, p. 458 e.v.

¹¹³ Wetgevingscommissie Familie- en Jeugdrecht 2014, p. 7.

¹¹⁴ Commissie Wetsvoorstellen van het Register Belastingadviseurs 2014, p. 1.

¹¹⁵ Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie & Estate Planner in het Notariaat 2014, p. 5.

beneficiair te aanvaarden¹¹⁶, blijft in het voorgestelde wetsartikel deze mogelijkheid achterwege.¹¹⁷ Het conceptwetsvoorstel ziet op een uitzonderingssituatie. Om dergelijke schrijnende situaties te voorkomen, achtten de KNB¹¹⁸ en EPN¹¹⁹ “*het van groot belang dat het publiek zich bewust wordt van de geldende aanvaardingsfictie*”. De organisaties pleitten er dan ook voor dat hier – ondanks de voorlichtende rol van het notariaat – tevens een taak ligt voor de overheid. Het voorgestelde artikel 4:194a BW volbracht naar hun mening deze taak niet.¹²⁰

Verschillende hoogleraren betoogden dat de informatie op www.rijksoverheid.nl ten tijde van dit conceptwetsvoorstel onterecht suggereerde dat dit conceptwetsvoorstel aan meer schrijnende gevallen waarbij erfgenamen zuiver aanvaard hebben verlichting bracht, dan daadwerkelijk het geval was. Het gevolg hiervan zou zijn dat erfgenamen gemakkelijker een geslaagd beroep zouden denken te kunnen doen op het voorgestelde artikel 4:194a BW, terwijl dit niet het geval is.¹²¹ Bovendien verwachtten deze critici dat met de implementatie van dit voorgestelde artikel 4:194a BW het hek van de dam zou zijn; bij iedere onverwachte schuld waar een erfgenaam mee zou worden geconfronteerd, zou hij een beroep op deze escape doen en deze zou uiteindelijk ook worden toegepast, daar de nalatenschap op enig moment leeg zal zijn. Critici vreesden ervoor dat hiermee voorbij zou worden gegaan aan het systeem van ‘paritas creditorum’¹²² en het zou worden ingevuld voor ‘wie het eerst komt, wie het eerst maalt’.¹²³ Bovendien leverde dit strijd op met de rangorde-bepalingen, neergelegd in de artikelen 3:278 lid 1 en 4:7 lid 2 BW.¹²⁴ Deze vrees laat zien

---

¹¹⁶ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013, p. 21 e.v.

¹¹⁷ Wetgevingscommissie Familie- en Jeugdrecht 2014, p. 4 e.v.

¹¹⁸ Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie.

¹¹⁹ Vereniging van Estate Planners in het Notariaat.

¹²⁰ Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie & Estate Planner in het Notariaat 2014, p. 2.

¹²¹ Blokland, Burgerhart & Kolkman, *WPNR* 2014/7019, p. 456.

¹²² Schuldeisers hebben onderling een gelijk recht om, na voldoening van de kosten van executie, uit de netto-opbrengst van de goederen van hun schuldenaar te worden voldaan naar evenredigheid van ieders vordering, behoudens de door de wet erkende redenen van voorrang (artikel 3:277 BW).

¹²³ Blokland, Burgerhart & Kolkman, *WPNR* 2014/7019, p. 461 e.v.

¹²⁴ Biemans, *WPNR* 2014/7019, p. 446 e.v.

dat de belangen van andere bij de afwikkeling van de nalatenschap betrokken personen of partijen bij het voorgestelde onderbelicht zijn gebleven.¹²⁵

Een ander punt van kritiek was het feit dat het voorgestelde artikel 4:194a BW een billijkheidsnorm omvat – gelet op de bewoordingen van ‘goede trouw’ en ‘redelijkerwijze’ – waardoor de rechtsconformiteit in het gedrang zou kunnen komen.¹²⁶ Bovendien is het voor een schuldeiser moeilijk vast te stellen of een erfgenaam al dan niet te goeder trouw is en of hij al dan niet met zijn vordering op de erflater bij de erfgenaam zou kunnen aankloppen.¹²⁷

Tevens is er naar aanleiding van het conceptwetsvoorstel geopperd dat het toepassingsbereik ietwat verruimd diende te worden. Zo moest het voorgestelde wetsartikel niet enkel gelden voor onverwachte schulden, maar eveneens voor schulden waar erfgenamen wel bekend mee zijn, maar nog niet met de omvang ervan. Wanneer deze schulden achteraf aanzienlijk hoger lijken uit te vallen, zou er, zo werd geopperd, eveneens een beroep op de goede trouw mogelijk moeten zijn.¹²⁸ Anderen vonden dat het toepassingsbereik kon worden verbreed door het schrappen van de mogelijkheid een nalatenschap onbewust zuiver te aanvaarden.¹²⁹ Het Register Belastingadviseurs pleitte naar aanleiding van de consultatie ervoor om eveneens een constructie op te nemen voor de tegenovergestelde situatie, waarbij een erfgenaam verwerpt, maar achteraf geconfronteerd wordt met een bate.¹³⁰

Gelijktijdig met de publicatie van het conceptwetsvoorstel werd er een publieke internetconsultatie geopend. Deze mogelijkheid had enerzijds tot doel de burger te informeren, anderzijds streefde het ernaar ervaringen uit te praktijk te verzamelen.¹³¹ In de drie maanden dat deze consultatie openstond, zijn er veertien reacties gekomen, waarvan acht openbaar.¹³² Of deze publieke mogelijkheid heeft gebracht wat de Staatssecretaris ervan verwachtte, kan aldus in twijfel worden getrokken.

---

¹²⁵ Biemans, *WPNR* 2014/7019, p. 454 e.v.

¹²⁶ Blokland, Burgerhart & Kolkman, *WPNR* 2014/7019, p. 462 e.v.

¹²⁷ Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie & Estate Planner in het Notariaat 2014, p. 4.

¹²⁸ Commissie Wetsvoorstellen van het Register Belastingadviseurs 2014, p.3

¹²⁹ Wetgevingscommissie Familie- en Jeugdrecht 2014, p. 7.

¹³⁰ Commissie Wetsvoorstellen van het Register Belastingadviseurs 2014, p. 1.

¹³¹ https://www.internetconsultatie.nl/bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden

¹³² *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 8. (MvT)

1.2.2. *Wet Bets*

Mede naar aanleiding van de hiervoor genoemde kritiek op het conceptwetsvoorstel is er wederom een voorstel gedaan: de Wet Bets.¹³³ Met dit wetsvoorstel werd er enerzijds naar gestreefd erfgenamen beter te beschermen tegen onverwachte schulden van de overledene, anderzijds werd een poging gedaan de zuivere aanvaarding door gedragingen te beperken.¹³⁴ Met het wetsvoorstel reageerde de voormalige Minister van Veiligheid en Justitie Van der Steur op de wens vanuit de praktijk om beneficiaire aanvaarding als de standaard in te voeren. Echter, dit zou in zijn optiek alleen maar extra kosten en administratieve lasten met zich meebrengen. Bovendien zou de werklast van de kantonrechter toenemen, wat hij onwenselijk achtte. Daarnaast baarde het hem zorgen dat erfgenamen zich niet bewust zouden zijn van hun taak als vereffenaar wanneer beneficiaire aanvaarding de standaard wordt; *“als zij geen maatregelen nemen om bijvoorbeeld na te gaan of er onbekende schuldeisers zijn, dan hangt hen alsnog privéaansprakelijkheid boven het hoofd.”*¹³⁵ Zij schieten dan namelijk in ernstige mate tekort in hun plichten als vereffenaars.¹³⁶

1.2.2.1. *Wijziging artikel 4:192 lid 1 BW*

Met dit voorstel is er een poging gedaan een kader te geven welke gedragingen als daad van een zuivere aanvaarding dienen te worden aangemerkt. Dit is geprobeerd door aan artikel 4:192 lid 1 BW het zinsdeel *“doordat hij goederen van de nalatenschap verkoopt, bezwaart of op andere wijze aan het verhaal van schuldeisers onttrekt”* toe te voegen. Met deze wijziging werd gepoogd een duidelijker onderscheid te maken tussen *“handelingen in het kader van beheer van de nalatenschap en beschikkingshandelingen waarmee een erfgenaam verhaalsobjecten uit de nalatenschap haalt waardoor schuldeisers worden benadeeld”*.¹³⁷ De toevoeging aan artikel 4:192 BW betreft handelingen waarmee erfgenamen het idee geven aan nalatenschapsschuldeisers dat zij in hun geheel vrij zijn om te bepalen wat er gebeurt met de nalatenschapsgoederen, handelingen waarmee erfgenamen ‘als heer en meester’ beschikken over deze goederen.¹³⁸

---

¹³³ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 2. (Wetsvoorstel)

¹³⁴ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 1. (MvT)

¹³⁵ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 3. (MvT)

¹³⁶ Artikel 4:184 lid 2 sub d BW.

¹³⁷ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 9 e.v. (MvT)

¹³⁸ Vink, AA 2016, p. 883 e.v.

Dit beoogde onderscheid werd nader toegelicht door voor te stellen dat enkel gedragingen die leiden tot benadeling van nalatenschapsschuldeisers in het vervolg dienden te worden aangemerkt als een daad van zuivere aanvaarding.¹³⁹ Het winnen van goederen uit de nalatenschap die louter van emotionele waarde zijn, zou in het vervolg aldus niet meer als daad van zuivere aanvaarding worden aangemerkt.¹⁴⁰ Terecht stelden politici de vraag hoe erfgenamen vast kunnen stellen of een goed enkel emotionele waarde heeft. Relevant hierbij is het Chinese Pot-arrest, waarbij een erfstuk beduidend meer geld opleverde op een veiling dan dat erfgenamen hadden verwacht.¹⁴¹ Op deze vraag antwoordde de voormalig Minister dat hierbij een zekere plicht op de erfgenamen rust om te onderzoeken wat de waarde is van deze ogenschijnlijk waardeloze goederen, alvorens deze worden geschonken aan een kringloopwinkel.¹⁴² Hierbij dient vermeld te worden dat wanneer de waarde van het betreffende ogenschijnlijk waardeloze – maar voor een erfgenaam kostbaar – goed niet juist wordt ingeschat, dit voor rekening van de erfgenaam komt.¹⁴³ Met dit alles streefde de voormalige Minister ernaar de aanvaardingsfictie te beperken, met het gevolg dat erfgenamen niet langer ‘onbewust’ een nalatenschap konden aanvaarden.¹⁴⁴

1.2.2.2. Invoeging artikel 4:194a BW

Ook al doet de naam van de wet anders vermoeden, het voorgestelde artikel 4:194a BW kan wederom enkel worden ingeroepen voor *onverwachte* schulden. Er werd in het geopperde wetsartikel een onderscheid gemaakt tussen twee situaties: waar het conceptwetsvoorstel enkel was gericht op erfgenamen die na zuivere aanvaarding bekend worden met een dergelijke schuld, is dit wetsvoorstel tevens van toepassing op hen die pas ná de vereffening of verdeling hiermee bekend worden.

In lid 1 is de mogelijkheid opgenomen dat een erfgenaam, wanneer hij met een onverwachte schuld wordt geconfronteerd, door de kantonrechter kan worden gemachtigd om alsnog beneficiair te aanvaarden. Deze wijziging van keuze is vernieuwend ten opzichte van het conceptwetsvoorstel, waar enkel een ontheffing van de plicht om te betalen uit privévermogen werd voorgesteld. Lid 1

---

¹³⁹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 6. (MvT)

¹⁴⁰ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 10. (MvT)

¹⁴¹ HR 12 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:31.

¹⁴² *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 5, p. 21.

¹⁴³ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 5, p. 19.

¹⁴⁴ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 10. (MvT)

betreft hierbij géén discretionaire bevoegdheid, de kantonrechter mag niet naar hartenlust en eigen inzicht een erfgenaam hiervoor machtigen. Pas na het afleggen van een verklaring ex artikel 4:191 BW zal een erfgenaam een onverwachte schuld niet hoeven te voldoen uit zijn privévermogen.¹⁴⁵ Ook in dit wetsvoorstel wordt bij de definitie van ‘onverwachte schuld’ aangesloten bij het leerstuk van de goede trouw. Al tijdens de wetgevingsprocedure werd vermeld dat een erfgenaam onder meer hypotheekschulden, debetsaldi van rekeningen-courant en belastingschulden kende dan wel behoorde te kennen en deze schulden dus niet als ‘onverwacht’ kunnen worden aangemerkt, want hier dient de erfgenaam rekening mee te houden.¹⁴⁶ Bovendien rust er, net als in het conceptwetsvoorstel, een onderzoeksplicht op de erfgenaam; van hem wordt verwacht dat hij heeft onderzocht waaruit de nalatenschap bestaat.¹⁴⁷ De reikwijdte van deze plicht is afhankelijk van de omstandigheden van het geval.¹⁴⁸ Een hoogte van een bepaalde schuld kan niet als ‘onverwacht’ worden beschouwd, hierover dient de erfgenaam navraag te doen bij de betreffende schuldeiser(s). Een beroep op het voorgestelde artikel 4:194a BW zou pas slagen wanneer de erfgenaam wel het onderzoek naar een schuld heeft verricht maar hierover onjuist is geïnformeerd; in dat geval betreft het een ‘nieuwe onverwachte’ schuld.¹⁴⁹ Voor de vraag wat als een onverwachte schuld kan worden aangemerkt, kan aansluiting worden gezocht bij de voorbeelden van het conceptwetsvoorstel.¹⁵⁰

Ondanks bovengenoemde kritieken, bleef in het wetsvoorstel Bets een erfgenaam verplicht om binnen drie maanden na het ontdekken van een onverwachte schuld een verzoek te moeten richten aan de kantonrechter. Wanneer deze termijn wordt overschreden, wordt de erfgenaam niet-ontvankelijk verklaard.¹⁵¹ Met het nieuwe wetsvoorstel is tevens getracht critici gerust te stellen over het ‘paritas creditorum’-principe. Wanneer een geslaagd beroep zal worden gedaan op het voorge-

---

¹⁴⁵ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 17 e.v. (MvT)

¹⁴⁶ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 15. (MvT)

¹⁴⁷ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 13. (MvT)

¹⁴⁸ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 17. (MvT)

¹⁴⁹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 13. (MvT)

¹⁵⁰ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 5 en *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 14. (MvT)

¹⁵¹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 17. (MvT)

stelde artikel 4:194a BW, hebben de erfgenamen-vereffenaars namelijk de verplichting om de nalatenschapsschuldeisers openbaar op te roepen – want dit kan ‘beneficiaire aanvaarders’ door de kantonrechter worden verplicht – waarna een uitdelingslijst wordt opgesteld. Hierdoor “*kunnen alle schulden van de nalatenschap in volgorde van hun rang worden voldaan*”.¹⁵²

Wanneer een nalatenschap reeds is vereffend, is de vorengenoemde machtiging om alsnog beneficiair te aanvaarden zinloos; dit zou uitmonden in een vereffeningsprocedure die gelijk zou moeten worden opgeheven vanwege het gebrek aan baten.¹⁵³ Om dergelijke procedures te voorkomen, is in lid 2 voor de erfgenaam een ontheffing van de verplichting een onverwachte schuld uit het privévermogen te voldoen, geopperd.¹⁵⁴ Dit voorstel is in lijn met het artikel 4:194a BW van het conceptwetsvoorstel.¹⁵⁵ Echter, deze mogelijkheid kan enkel bij een andere situatie worden aangewend, namelijk na vereffening of verdeling. Wanneer een dergelijk verzoek wordt ingediend, zal de rechter beoordelen of de erfgenaam nog geërfd vermogen bezit. Wanneer dit niet het geval is, zal de rechter de ontheffing verlenen, mits “*hij vaststelt dat de erfgenaam zich zodanig heeft gedragen dat de schuldeiser erop mocht vertrouwen dat zijn vordering zou worden voldaan door de erfgenaam*”.¹⁵⁶

In reactie op het wetsvoorstel betreuren onder meer de auteurs Biemans en Kolkman dat een standaard beneficiaire aanvaarding alsnog achterwege is gebleven, ondanks dat hier vraag naar is vanuit de praktijk.¹⁵⁷ Het argument van de voormalige Minister om de kosten en lasten te drukken, wuift Biemans dan ook weg, omdat dit in de praktijk wel zou meevallen.¹⁵⁸ Biemans stelt dat met het invoeren van beneficiaire aanvaarding als standaard het risico dat erfgenamen door gedragingen (onbewust) de nalatenschap zuiver aanvaarden, wordt beschermd. Dit risico wordt naar zijn mening niet beschermd met de voorgenomen regeling. Ook al wordt voorgesteld de aanvaardingsfictie te beperken, er blijft in hun beleving een vage scheidingslijn bestaan tussen gedragingen die

---

¹⁵² *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 18. (MvT)

¹⁵³ Artikel 4:209 lid 1 BW.

¹⁵⁴ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 2, p. 2. (Wetsvoorstel)

¹⁵⁵ 05 wetsvoorstel – wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden.pdf (Conceptwetsvoorstel wet Betos, via www.internetconsultatie.nl).

¹⁵⁶ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 19. (MvT)

¹⁵⁷ Biemans, *WPNR* 2015/7083 en Kolkman, *FJR* 2016/30, p. 128.

¹⁵⁸ Biemans, *WPNR* 2015/7083, p. 956 e.v.

wel en die niet tot zuivere aanvaarding leiden. Daarnaast onderbouwt de voormalige Minister zijn standpunt door te stellen dat vele erfgenamen zich niet bewust zullen zijn van hun taak als vereffenaar. Dit wordt door critici weerlegd; een erfgenaam die zuiver aanvaardt zal namelijk aansprakelijk zijn voor álle schulden. Bij een erfgenaam die tekortschiet in zijn taak als vereffenaar is dit niet het geval. Deze dient namelijk *in ernstige mate* tekort te schieten in zijn taak en daarvan moet hem een *verwijt* kunnen worden gemaakt alvorens hij de schuld ten laste van zijn privévermogen moet voldoen¹⁵⁹.¹⁶⁰ Zo loopt de erfgenaam die beneficiair aanvaardt, wanneer dit de standaardregeling wordt, minder schade op als hij zijn taak niet juist uitvoert dan een ‘zuivere aanvaarder’ die niets fout doet, behalve onwetend dan wel onvoorzichtig zijn.¹⁶¹

In reactie op Biemans vraagt De Jong zich mijns inziens terecht af of de beneficiaire aanvaarding wel als wettelijk uitgangspunt dient te worden genomen en of het écht schort aan het wetsvoorstel. Hij stelt dat met dit wetsvoorstel teveel het rechtsbelang van de erfgenaam prevaleert en niet veel aandacht wordt besteed aan de positie van de nalatenschapsschuldeisers, terwijl zij door een beneficiaire aanvaarding juist meer worden beperkt. Hij is hierbij van mening “*dat dit niet zonder meer een goede zaak is*”.¹⁶² Nalatenschapsschuldeisers, zij die wellicht ten tijde van de financiële crisis in de erflater hebben geïnvesteerd, staan nu in de kou. Erfgenamen hebben bij het openvallen van de nalatenschap de kúze om beneficiair te aanvaarden, voorlichting hieromtrent is er steeds meer, terwijl nalatenschapsschuldeisers enkel kunnen afwachten wat erfgenamen kiezen en daarop vervolgens inspelen. Schols, betrokken bij het vorengenoemde rapport¹⁶³, haakte hier weer op in. Hij stelt dat nalatenschapsschuldeisers niet mogen profiteren van het feit dat hun schuldenaar, erflater, is komen te overlijden en dat er daarom – hoe ironisch – een verhaalsmogelijkheid in het leven wordt geroepen. Zij verdienen de bescherming waar hun verhaalsmogelijkheden beperkter worden, zij dienen er niet beter van te worden wanneer hun schuldenaar sterft.¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ Artikel 4:184 lid 2 sub d BW.

¹⁶⁰ Biemans, *WPNR* 2015/7083, p. 956 e.v.

¹⁶¹ Ter Haar, *AA* 2017, p. 200.

¹⁶² De Jong, *WPNR* 2016/7100, p. 241 e.v.

¹⁶³ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013.

¹⁶⁴ Schols, *WPNR* 2016/7101, p. 259.

Hoofdstuk 2: De gevolgen van Wet Bets

2.1. Algemeen

De wetwijziging heeft onmiddellijke werking. Hierbij dient vermeld te worden dat erfgenamen, die een schuld hebben ontdekt vóór 1 september 2016, geen beroep op artikel 4:194a BW kunnen doen.¹⁶⁵ Onder meer Kolkman kan zich hier niet in vinden; wanneer een erfgenaam zich heeft gehouden aan de driemaandstermijn had deze als hij vóór 1 september 2016 de schuld ontdekte, gewoon een beroep op artikel 4:194a BW moeten kunnen doen.¹⁶⁶ Echter, dit is een verouderde discussie want dergelijke situaties komen in 2017 niet meer voor, nu het langer dan drie maanden geleden is dat de wet is doorgevoerd. De Wet Bets heeft tot doel ervoor te zorgen dat erfgenamen minder vaak voor onaangename verrassingen komen te staan wanneer er sprake is van een negatieve nalatenschap. De hoeveelheid literatuur en jurisprudentie over de Wet Bets na inwerkingtreding is op dit moment ietwat beperkt, daar deze wet anno mei 2017¹⁶⁷ slechts een ruim halfjaar van kracht is. Veel literatuur is er in aanloop naar de wetwijziging geschreven. Echter, de hoeveelheid literatuur en rechtspraak ná inwerkingtreding is tot op heden beperkt gebleven. Het is goed mogelijk dat er momenteel veel geschillen aanhangig zijn bij rechtsprekende instanties, thans laten veel van die uitspraken nog op zich wachten; de hoeveelheid aan jurisprudentie die is gepubliceerd, is althans gering. In dit hoofdstuk zal desalniettemin gepoogd worden te onderzoeken of er vaak een geslaagd beroep op het (ver)nieuw(d)e artikel 4:192 en 4:194a BW kan worden gedaan of dat er nog steeds veel schrijnende gevallen zijn, waar wellicht uit kan worden opgemaakt dat beneficiaire aanvaarding toch de standaardregeling had moeten worden.

---

¹⁶⁵ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 9. (MvT)

¹⁶⁶ Kolkman, *WPNR* 2016/7121, p. 765 e.v.

¹⁶⁷ Ten tijde van het schrijven van deze scriptie.

2.2. De doorwerking van Wet Bets in de rechtspraak

2.2.1. Voorafgaand aan het (concept)wetsvoorstel

Zoals Biemans terecht opmerkt, codificeert het wetsvoorstel Bets en mijns inziens eveneens het conceptwetsvoorstel, de lagere rechtspraak.¹⁶⁸ Reeds vóór februari 2014, toen het conceptwetsvoorstel is gepubliceerd, hebben namelijk verschillende lagere rechters ‘zuivere aanvaarders’ gemachtigd alsnog beneficiair te aanvaarden, in het wetsvoorstel wordt hieraan gerefereerd.¹⁶⁹ Van Mourik merkt hierover dan ook terecht op dat deze mogelijkheid nogal eens is opgerekt.¹⁷⁰

Zo werd bij de Rechtbank Gelderland¹⁷¹ een geslaagd beroep gedaan op artikel 4:192 lid 2 BW. Een erfgenaam had reeds de nalatenschap van erflaatster beneficiair aanvaard. Echter, in de nalatenschap van erflaatster zat een erfenis van haar overleden echtgenoot, waarover in de verklaring van erfrecht was opgenomen dat de erfgenaam deze nalatenschap hiermee zuiver had aanvaard. Dit werd door de erfgenaam bestreden; zij had zich *“op geen enkele wijze uitgelaten over het verwerpen dan wel aanvaarden van zijn nalatenschap. Daarnaast had zij evenmin handelingen verricht die tot de conclusie konden leiden dat zij daarom de nalatenschap (stilzwijgend) zuiver heeft aanvaard”*.¹⁷² De kantonrechter wees het verzoek om alsnog beneficiair te mogen aanvaarden toe; de bovengenoemde verklaring zou inderdaad niet toereikend gemotiveerd zijn om op grond daarvan te concluderen dat er zuiver zou zijn aanvaard. Daarbij had zij niet als heer en meester beschikt over de nalatenschapsgoederen van de erflater.¹⁷³

Ook liet Teeven weten dat hij de voorgenomen wetswijziging wilde afstemmen op de reeds bestaande jurisprudentie.¹⁷⁴ Hiermee doelde hij onder meer op een uitspraak uit 2013¹⁷⁵, waarbij een verzoek werd gedaan de nalatenschap alsnog beneficiair te mogen aanvaarden. De erfgenamen hadden namelijk niet voorzien dat het zo’n geringe nalatenschap betrof en dat zij deswege met hun

---

¹⁶⁸ Biemans, *WPNR* 2015/7083, p. 956 e.v.

¹⁶⁹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 12 e.v. (MvT)

¹⁷⁰ Van Mourik 2015, p. 475.

¹⁷¹ Rb. Gelderland 13 december 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:5997.

¹⁷² Rb. Gelderland 13 december 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:5997, r.o. 4.2.1.

¹⁷³ Rb. Gelderland 13 december 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:5997, r.o. 4.2.2.

¹⁷⁴ *Kamerstukken II*, 2012/13, 33400 VI, nr. 94, p. 4.

¹⁷⁵ Rb. Limburg 1 februari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0690.

privévermogen het erfdeel van overige erfgenamen moesten aanvullen. Dit verzoek werd afgewezen daar het niet zou gaan om de in artikel 4:194 BW genoemde ‘uiterste wil’ maar om de laatste wil van de overleden echtgenoot van erflaatster. Echter, de kantonrechter was van oordeel dat door het overlijden van erflaatster en haar overleden echtgenoot een onverdeelde gemeenschap¹⁷⁶ was ontstaan, waar de eisen van redelijkheid en billijkheid¹⁷⁷ op van overeenkomstige toepassing zijn.¹⁷⁸ Om die reden oordeelde de kantonrechter dat het redelijk en billijk was deze machtiging te verlenen. Hierbij dient vermeld te worden dat dit oordeel als omstreden kan worden beschouwd¹⁷⁹, artikel 4:194 BW betreft namelijk slechts een bevoegdheid van de kantonrechter waarbij enkel formeel mag worden getoetst.¹⁸⁰ In diezelfde lijn ligt een uitspraak uit 2010.¹⁸¹ De erfgenaam had de nalatenschap van haar partner, die voorheen getrouwd was, zuiver aanvaard. Door het overlijden van erflater hadden zijn stiefkinderen hun erfdeel opgeëist van hun overleden moeder. Daar de nalatenschap ontoereikend was, was de erfgenaam genoodzaakt de eerdere erfgenamen uit haar privévermogen te voldoen, waarop zij zich tot de kantonrechter wendde met een beroep op artikel 4:194 lid 1 BW. De Kantonrechter verleende de machtiging om alsnog de nalatenschap beneficiair te aanvaarden, “*gelet op voornoemde omstandigheden en feiten*”.¹⁸² Overduidelijk is dat de kantonrechter ervoor kiest artikel 4:194 lid 1 BW zeer extensief te interpreteren. Zoals reeds aangegeven, dient een erfgenaam voor een geslaagd beroep op deze wetsbepaling te worden geconfronteerd met een ‘uiterste wil’, waarbij “*uit het systeem van de wet voortvloeit dat het hier moet gaan om ‘een uiterste wil van de erflater’*”.¹⁸³ In de casus is hier geenszins sprake van. Ook al wordt het in de uitspraak niet expliciet benoemd, wederom vindt er niet enkel een formele toetsing plaats.

Bovenstaande uitspraken treden aldus buiten de eigenlijke bevoegdheid van artikel 4:194 BW. Beide rechtsprekende instanties oordelen op grond van de omstandigheden van het geval. Deze

---

¹⁷⁶ Artikel 3:166 lid 1 BW.

¹⁷⁷ Artikel 6:2 BW.

¹⁷⁸ Artikel 3:166 lid 3 BW.

¹⁷⁹ Ter Haar, AA 2017, p. 197.

¹⁸⁰ Parl. Gesch. Vaststellingswet Erfrecht, Van der Burgt c.s., p. 951.

¹⁸¹ Ktr. Assen 19 oktober 2010, ECLI:NL:RBASS:2010:BQ7094.

¹⁸² Ktr. Assen 19 oktober 2010, ECLI:NL:RBASS:2010:BQ7094, r.o. 3.2.

¹⁸³ Wenk bij Ktr. Assen 19 oktober 2010, ECLI:NL:RBASS:2010:BQ7094.

denkwijze komt overeen met het later voorgestelde artikel 4:194a BW, waarmee “*de in de rechtspraak in uitzonderingsgevallen verleende bescherming aan erfgenamen op grond van de redelijkheid en billijkheid (3:12 BW) nader wordt uitgewerkt en deels wordt gecodificeerd*”¹⁸⁴ en waarbij aan de uitspraak in plaats van een zuiver formele toetsing een billijkheidsafweging ten grondslag ligt.¹⁸⁵ Deze rechters hadden een vooruitziende blik, welke de wetgevende macht ertoe heeft gedreven deze praktijk te codificeren door middel van Wet Bet(o)s.

In het conceptwetsvoorstel werd door de voormalige Staatssecretaris ingegaan op een uitspraak uit 2010, waarbij een beroep op artikel 4:194 lid 1 dan wel lid 2 BW werd afgewezen.¹⁸⁶ Het ging hierbij om erfgenamen die na zuivere aanvaarding geconfronteerd werden met een stichting die de erflaatster had opgericht en waarin haar vermogen merendeels was ondergebracht. Na het overlijden van erflaatster zou naast de beide erfgenamen eveneens een derde worden aangewezen als begunstigde van het vermogen der stichting, dit was zo opgenomen in het reglement. Dit had tot gevolg dat “*het aan de stichting ter beschikking gestelde kapitaal dus niet meer behoorde tot het vermogen van erflaatster*”.¹⁸⁷ Hierdoor zou aan de erfgenamen nadeel worden toegebracht in hun erfdeel, waarna ze verzochten de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden. Het verzoek werd door de kantonrechter afgewezen: “*de bedoelde begunstiging was geen uiterste wil*”, hetgeen een voorwaarde vormt voor een geslaagd beroep op artikel 4:194 BW.¹⁸⁸ Deze uitspraak werd in het conceptwetsvoorstel aangehaald, omdat het dan nog niet geïmplementeerde artikel 4:194a BW heil zou hebben geboden in de gegeven situatie. Een voorwaarde is wel dat “*de uitkeringsverplichtingen die uit het reglement van de stichting volgen, aan te merken zijn als onverwachte schulden*”.¹⁸⁹ Later, in het wetsvoorstel, worden deze uitkeringsverplichtingen dan ook alsnog als ‘onverwachte schuld’ aangemerkt en wordt bevestigd dat artikel 4:194a BW in de gegeven situatie een oplossing had kunnen bieden.¹⁹⁰

---

¹⁸⁴ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 9. (MvT)

¹⁸⁵ Blokland, Burgerhart & Kolkman, *WPNR* 2014/7019, p. 458 e.v.

¹⁸⁶ Rb. Zwolle-Lelystad 10 december 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BP0203, r.o. 9.

¹⁸⁷ Rb. Zwolle-Lelystad 10 december 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BP0203, r.o. 5.

¹⁸⁸ Rb. Zwolle-Lelystad 10 december 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BP0203, r.o. 5.

¹⁸⁹ 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 5.

¹⁹⁰ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 14. (MvT)

Gelet op het bovenstaande kan inderdaad worden geconcludeerd dat met het wetsvoorstel en de inwerkingtreding van Wet Bets enkel de praktijk, waarbij steeds vaker een reeds ‘zuivere aanvaarder’ werd gemachtigd om alsnog beneficiair te aanvaarden, in een wettekst werd vastgelegd. Deze uitspraak dient evenwel genuanceerd te worden, dit wil namelijk niet zeggen dat vóór de wetgevingsprocedure altijd een dergelijke machtiging werd verleend. Dit volgt uit meerdere uitspraken van lagere rechters, waaronder de hierboven besproken uitspraak. Op het moment zelf kon geen machtiging worden verleend alsnog beneficiair te aanvaarden. Echter, hier werd later over gezegd dat artikel 4:194a BW in de gegeven situatie een uitkomst had kunnen bieden.¹⁹¹ Dit geldt eveneens voor een uitspraak uit 2009, waarbij een verzoek op artikel 4:194 lid 2 BW werd gedaan nadat was gebleken dat de woningbouwvereniging fikse kosten op de erfgenamen wilde verhalen, waarbij het saldo van de nalatenschap ontoereikend bleek.¹⁹² Dit verzoek werd afgewezen, de kantonrechter oordeelde dat de erfgenamen handelingen hadden verricht die dienden te worden beschouwd als zuivere aanvaarding. Erfgenamen verweerden zich door te stellen dat de vordering van de woningbouwvereniging diende te worden aangemerkt als een gebeurtenis die zich pas na de zuivere aanvaarding openbaarde, hetgeen werd verworpen door de Kantonrechter daar de erfgenamen gewoonweg bekend waren met de slechte staat van de woning van erflater.¹⁹³ De Kantonrechter bevestigde in deze uitspraak maar weer eens de onherroepelijkheid van een eenmaal gedane keuze en de zienswijze vóór de Wet Bets.

2.2.2. *Gedurende de wetgevingsprocedure*

Gedurende de wetgevingsprocedure is er in de rechtspraak verschillend omgegaan met het ahangige wetsvoorstel. Waar de ene rechter in lijn met het wetsvoorstel besliste, klampte de ander zich vast aan de toen nog heersende leer.

Zo deed een erfgenaam vóór inwerkingtreding van Wet Bets tevergeefs een beroep op (het toen nog niet gewijzigde) artikel 4:192 lid 1 BW, waarbij het Hof in zijn uitspraak¹⁹⁴ anticipeerde op de nieuwe wetgeving.¹⁹⁵ De vraag die in deze casus centraal stond, was of één der dochters “door

---

¹⁹¹ Rb. Zwolle-Lelystad 10 december 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BP0203.

¹⁹² Rb. Alkmaar 17 februari 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BI1984, r.o. 2.2.

¹⁹³ Rb. Alkmaar 17 februari 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BI1984, r.o. 2.3. e.v.

¹⁹⁴ Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985.

¹⁹⁵ Van der Geld, *TE* 2016, p 100.

in de periode ná het overlijden van erflaatster en vóór het opmaken van de verklaring van beneficiare aanvaarding uitgaven te doen ten laste van de rekening van erflaatster, de nalatenschap zuiver had aanvaard".¹⁹⁶ De erfgenaam bestreed dit door het als kosten in het kader van de uitvaart aan te merken. Zij erkende dat zij inderdaad kosten voor rekening van erflaatster had voldaan. Echter, het totaalbedrag van deze kosten had de erfgenaam teruggestort op diezelfde rekening.¹⁹⁷ In zijn overwegingen sloot het Hof aan bij de beredenering als in het Koperen Pan-arrest; of er sprake is van handelingen in het kader van de begrafenis, respectievelijk kosten, "*hangt af van de omstandigheden van het geval*".¹⁹⁸ Om te bepalen of er sprake is van zuivere aanvaarding is van belang "*of door deze gedragingen gelden aan het verhaal van de schuldeisers der nalatenschap zijn onttrokken*".¹⁹⁹ Het handelen van de erfgenaam werd niet aangemerkt als kosten ten behoeve van een passende uitvaart, het Hof oordeelde dat er was gehandeld als een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam. Een beroep door de erfgenaam op de derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid ex artikel 6:2 BW²⁰⁰ werd afgewezen; deze norm kon haar keuze van zuivere aanvaarding niet ongedaan maken. Ook de verwijzing van de erfgenaam naar het wetsvoorstel bood haar geen bescherming; de gedragingen van de erfgenaam konden eveneens onder het gewijzigde artikel 4:192 lid 2 BW worden geschaard en het toe te voegen artikel 4:194a BW bood daarbij tevens geen bescherming. Ondanks dat de rechter zich genoodzaakt zag het vonnis van de Rechtbank te bekrachtigen, liep zij aldus wel op haar tijd vooruit door te anticiperen op de toen nog niet in werking getreden Wet Bets.²⁰¹

In juni 2015, luttele dagen nadat het wetsvoorstel was ingediend, deed de Rechtbank Limburg een uitspraak die juist géén anticiperende werking had op het voorgestelde.²⁰² Het betrof een erfgenaam die, na meermaals toelichting te hebben gekregen over de verschillende mogelijkheden na het openvallen van een nalatenschap, terug wenste te komen op de zuivere aanvaarding van de

---

¹⁹⁶ Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985, r.o. 6.

¹⁹⁷ Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985, r.o. 8.

¹⁹⁸ HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284 in: Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985, r.o. 9.

¹⁹⁹ Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985, r.o. 10.

²⁰⁰ Zij zou een enorm bedrag moeten voldoen "*omdat zij conform de wens van haar moeder de uitvaart heeft geregeld*".

²⁰¹ Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985, r.o. 15.

²⁰² Rb. Limburg 26 juni 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:5461.

nalatenschap. Zij wenste alsnog gemachtigd te worden om beneficiair te aanvaarden ex artikel 4:194 BW. Dit onderbouwde zij door tevergeefs te verwijzen naar de hierboven genoemde uitspraak²⁰³; de kantonrechter ging hieraan voorbij daar het hier een andere, niet zozeer onredelijke, situatie betrof. In plaats daarvan wijst de kantonrechter op het gevaar van de keuze van zuivere aanvaarding:

*“het is een wettelijk stelsel waarbij de zuivere aanvaarder altijd het risico loopt dat de schulden hoger zijn dan de opbrengsten zodat hij/zij moet betalen in plaats van ontvangen. Dat wettelijk stelsel is met voldoende waarborgen omkleed en kan in beginsel niet met enkel uitleg van de bedoelingen van erflaatster in een testament worden gepasseerd. Weliswaar overweegt de wetgever (in de concept wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden) artikel 4:194 a BW in te voeren maar zover is het nog niet en de kantonrechter ziet, juist gelet op de recente invoering van het nieuwe erfrecht in 2003, al helemaal geen reden voor anticiperende toepassing daarvan.”*²⁰⁴

Met deze uitspraak bleef de kantonrechter, ondanks dat zij wel degelijk op de hoogte was van het ingediende conceptwetsvoorstel, star vasthouden aan het toen nog geldende recht.

2.2.3. Rechtspraak ná de inwerkingtreding

Reeds is het eerste geslaagde beroep op het nieuwe artikel 4:194a BW gedaan.²⁰⁵ In deze zaak ging het om een hypothecaire lening waar de erflaatster als hoofdelijk schuldenaar aan was verbonden, maar waar erfgenamen pas later, doch vóór 1 september 2016, mee werden geconfronteerd. Door de erfgenamen was verzocht de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden, dit onderbouwden zij door te stellen dat zij *“nimmer op de hoogte waren geweest van het feit dat erflaatster zich hoofdelijk mee verbonden heeft voor een hypothecaire lening en dat dit ook niet bleek uit de administratie van erflaatster”*.²⁰⁶ Zij deden hierbij een beroep op artikel 4:194 BW, hetgeen door de kantonrechter werd afgewezen. Ambtshalve had de kantonrechter het verzoek getoetst aan artikel 4:194a lid 1 BW, daar de nalatenschap op het moment ter zitting nog niet was vereffend. De kantonrechter erkende dat de erfgenamen het bestaan van de schuld niet konden kennen noch behoorden te kennen. Echter, voor erfgenamen die een schuld hebben ontdekt vóór inwerkingtreding van

---

²⁰³ Rb. Limburg 1 februari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0690.

²⁰⁴ Rb. Limburg 26 juni 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:5461.

²⁰⁵ Rb. Oost-Brabant 5 januari 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:136.

²⁰⁶ Rb. Oost-Brabant 5 januari 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:136, r.o. 3.2.

de Wet Bets was een beroep op grond van artikel 4:194a BW niet mogelijk, hiertoe was besloten met het oog op de rechtszekerheid.²⁰⁷ Desalniettemin achtte de kantonrechter het, “*nu aan alle ‘materiële’ voorwaarden van artikel 4:194a BW was voldaan, in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar dat verzoekers de door artikel 4:194a BW moesten ontberen, louter vanwege het feit dat deze bepaling eerst per 1 september 2016 in werking getreden is*”.²⁰⁸ Aldus had de kantonrechter zich achter Kolkmans bovengenoemde argument geschaard en de erfgenamen gemachtigd de nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden. Hiermee was het eerste geslaagde beroep op artikel 4:194a lid 1 BW een feit.

Gezien het nog korte bestaan van artikel 4:194a BW, zal uit toekomstige rechtspraak moeten worden opgemaakt hoe de begrippen ‘onverwachte schulden’ en ‘goede trouw’ nader worden ingevuld. Anno 2017, waarbij financiën steeds vaker online worden beheerd, zal in de toekomst ook steeds vaker op het internet moeten worden bekeken of er sprake is van negatieve saldi, zo kaart Van der Geld terecht aan. Hierbij kan worden gedacht aan nog openstaande Paypal-rekeningen of schulden op gokwebsites. Deze ‘online-kwestie’ zal ook zijn weerslag hebben op de onderzoeksverplichting die is opgenomen in artikel 4:194a BW. Deze plicht zal moeten worden opgerekt, waarbij rekening dient te worden gehouden met het feit dat het voor erfgenamen alleen maar lastiger zal worden toegang te verkrijgen tot digitale apparaten, dit in vergelijking met een papieren administratie.²⁰⁹

---

²⁰⁷ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 9. (MvT)

²⁰⁸ Rb. Oost-Brabant 5 januari 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:136, r.o. 4.9.

²⁰⁹ Van der Geld, *TE* 2016, p. 103.

Hoofdstuk 3: De legitimaris in verschillende (Europese) rechtstelsels

Om te bepalen of de Wet Bets erfgenamen beter beschermt tegen (onverwachte) schulden, kan gekeken worden of deze uitzonderingsgrond aansluit op wettelijke bepalingen van andere landen en internationale regelgeving. De vraag die kan worden gesteld is of dat de Nederlandse regeling “*een vreemde eend in de Europese bijt*”²¹⁰ is. Reeds in de wetgevingsprocedure werd rechtsvergelijkend onderzoek verricht.²¹¹ Voordat het wetsvoorstel Bets werd ingediend, is stilgestaan bij de vraag of wellicht bij een ander erfrechtelijk systeem in Europa aansluiting kon worden gezocht. Binnen Europa worden voor de overgang van de nalatenschap verschillende modellen aangehangen; in bepaalde landen vindt de erfopvolging door middel van één der vormen van aanvaarding plaats. Dit model staat bekend als ‘hereditas iacens’. In de tussenliggende periode is de nalatenschap een ‘wijle zonder rechthebbende’, vóór de daadwerkelijke afwikkeling ervan vormt de nalatenschap een ‘zwevend vermogen’.²¹² Landen die dit model aanhangen, zijn onder meer Italië en Oostenrijk.²¹³ In andere Europese landen geschiedt de erfopvolging van rechtswege.²¹⁴ Dit is de saisine.²¹⁵ Dit stelsel wordt gehanteerd in onder meer Nederland, België en Duitsland, hierbij heeft de nalatenschap te allen tijde een rechthebbende.²¹⁶ In Duitsland wordt dit aangeduid als het ‘Anfallprinzip’.²¹⁷ Daarnaast bestaat er binnen Europa het Angelsaksische model, hierbij vindt de erfopvolging plaats met behulp van een tussenpersoon.²¹⁸

Voor het rechtsvergelijkend onderzoek is ervoor gekozen twee rechtssystemen nader uit te werken, te weten Duitsland en het Verenigd Koninkrijk. De reden hiervan is gelegen in het feit dat Duitsland een voorloper is binnen hetzelfde erfrechtelijk stelsel; de saisine. Door deze nationale regeling te onderzoeken, kan gekeken worden of bepaalde leemtes in ons nationale erfrecht kunnen worden

---

²¹⁰ Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013, p. 43.

²¹¹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 7. (MvT)

²¹² Sonneveld & de L. Monteiro, *KWEP* 2010/3, p. 6.

²¹³ Breemhaar, *TE* 2012/3, p. 62.

²¹⁴ Breemhaar, *TE* 2012/3, p. 62.

²¹⁵ In Nederland neergelegd in artikel 4:182 BW, in Duitsland in § 1922 BGB en in België in artikel 724 BBW (om verwarring te voorkomen, duid ik het Burgerlijk Wetboek van België aan als BBW, ‘Belgisch Burgerlijk Wetboek’).

²¹⁶ Breemhaar, *TE* 2012/3, p. 62.

²¹⁷ Vegter 1989, p. 95.

²¹⁸ Breemhaar, *TE* 2012/3, p. 62.

opgevuld met Duitse wettelijke bepalingen. Daarnaast zal het erfrechtelijk stelsel van Verenigd Koninkrijk nader onderzocht worden vanwege het feit dat zij juist vooroplopen in een ander model. Ondanks de grote verschillen en het feit dat het niet mogelijk is deze regelingen klakkeloos te implementeren in een compleet ander erfrechtelijk stelsel, kan gekeken worden of lering kan worden getrokken uit een ander systeem als het aankomt op de bescherming van erfgenamen bij het opvallen van een negatieve nalatenschap.

3.1. *Het internationale erfrecht*

De Europese erfrechtverordening²¹⁹ domineert sinds ruim anderhalf jaar het internationale erfrecht. Er wordt ook wel gesteld dat deze Verordening een stap voorwaarts is in de Europeanisering van het internationaal privaatrecht.²²⁰ “*Het feit dat voortaan in alle lidstaten dezelfde regels van internationaal erfrecht zullen gelden, maakt dat de mogelijkheden van internationale estate planning en een eenvoudiger boedelafwikkeling zullen toenemen*”, aldus Knot.²²¹ De Verordening is van toepassing op alle EU-lidstaten met uitzondering van Denemarken, Ierland en het Verenigd Koninkrijk. Voor de twee laatstgenoemde landen blijft onverlet de mogelijkheid overeenkomstig artikel 4 van protocol nr. 21 bestaan om alsnog de Erfrechtverordening aan te nemen.²²² Echter, dit dient met het oog op de ‘Brexit’ genuanceerd te worden. Wanneer de scheidingsovereenkomst is ondertekend en het Verenigd Koninkrijk officieel niet meer behoort tot de Europese Unie, is het deelnemen aan de Erfrechtverordening niet langer mogelijk. Door het dusver niet aannemen van de Verordening heeft het voor de erfgenamen in het Verenigd Koninkrijk tot nog toe beperkte gevolgen; enkel de mogelijkheid tot deelname zal wegvallen nadat de ‘Brexit’ een feit is.²²³

De Verordening heeft tot gevolg dat “*het recht van één lidstaat bepaalt wie wat erft en hoe de erfenis moet worden afgewikkeld*”.²²⁴ Dit zou tijd en geld zou moeten besparen. Allereerst wordt

---

²¹⁹ Verordening (EU) nr. 650/2012 van het Europees parlement en de Raad van 4 juli 2012 betreffende de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen en de aanvaarding en de tenuitvoerlegging van authentieke akten op het gebied van erfopvolging, alsmede betreffende de instelling van een Europese erfrechtverklaring, PBEU 2012, L 201. (hierna: Verordening (EU) 650/2012).

²²⁰ Knot, *NtEr* 2012/8/9, p. 278.

²²¹ Knot, *NtEr* 2012/8/9, p. 286.

²²² Overweging 82 Verordening (EU) 650/2012.

²²³ Schrauwen, *SEW* 2017/3, p. 105.

²²⁴ Rijksoverheid, ‘Afwikkeling van een buitenlandse erfenis wordt makkelijker’, *rijksoverheid.nl* 6 augustus 2015.

hiermee de internationale rechtsmacht inzake erfopvolging geregeld. Daarnaast zijn er in de Verordening regels betreffende de erkenning en tenuitvoerlegging van zowel buitenlandse beslissingen als buitenlandse authentieke akten in erfrechtelijke aangelegenheden neergelegd.²²⁵ De doelen die met de nieuwe uniforme regels worden nagestreefd, zijn onder meer dat iedere erfopvolging op eenzelfde manier zal worden behandeld en dat erfgenamen de keuze hebben welk recht van toepassing is op hun erfopvolging; het recht van het land waar ze op dat moment wonen, of het land waarvan ze de nationaliteit bezitten.²²⁶ Daarnaast streeft deze Verordening ernaar het erfrecht binnen Europa te harmoniseren²²⁷ en wordt getracht de belemmeringen bij grensoverschrijdende erfopvolging weg te nemen.²²⁸ De Erfrechtverordening heeft er geenszins toe gestrekt wijzigingen aan te brengen in het materiële erfrecht van EU-lidstaten.²²⁹

Met de Verordening is eveneens de EEV²³⁰ in het leven geroepen, welke bedoeld is “om bij grensoverschrijdende erfopvolging en afwikkeling van nalatenschappen een uniform document te bieden dat bewijs levert van bijvoorbeeld het feit dat iemand erfgenaam is of van specifieke erfrechtelijke verkrijgingen in alle lidstaten waar de Verordening geldt”.²³¹ Het kan worden aangemerkt als een belangrijk onderdeel van de internationale privaatrechtelijke unificatie.²³² Deze verklaring is geïntroduceerd doordat nationale verklaringen van erfrecht buiten de betreffende landgrenzen vaak niet het gewenste effect sorteerde en aldus niet werden erkend. Hierdoor was het voor erfgenamen en executeurs niet mogelijk hun rol bij de afwikkeling van een (internationale) nalatenschap aan te tonen.²³³ Deze verklaring betreft een meertalig Europees document met een standaardopmaak en –indeling om de rechtseenheid ervan aan te duiden. De EEV wordt van rechtswege in alle betrokken lidstaten aanvaard.²³⁴ Deze Europese verklaring vormt een alternatief voor de nationale

---

²²⁵ Knot, *TE* 2010/4, p. 55 e.v.

²²⁶ Artikel 21 en 22 Verordening (EU) 650/2012.

²²⁷ Overweging 37 Verordening (EU) 650/2012.

²²⁸ Asser/Vonken 2016, p. 604.

²²⁹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33851, nr. 6, p. 1 e.v.

²³⁰ Europese erfrechtverklaring.

²³¹ *Kamerstukken II* 2013/14, 33851, nr. 6, p. 5.

²³² van Erp, *WPNR* 2014/7024, p. 600 e.v.

²³³ Knot, *TE* 2010/4, p. 56.

²³⁴ Knot, *TE* 2010/4, p. 58.

verklaring van een lidstaat, ze hoeven dus niet beiden te worden opgemaakt.²³⁵ Een nationale verklaring mag blijven worden gehanteerd, ze kennen dezelfde werkingskracht.²³⁶ Echter, de erkenning van de nationale verklaring hangt af van het geldende internationale privaatrecht van het betreffende land.²³⁷ Ondanks het implementeren van de Verordening blijft er toch problematiek bestaan; “*de verschillen in het materiële erfrecht van de bij een internationale nalatenschap betrokken landen zorgen ervoor dat de afwikkeling van een dergelijke nalatenschap niet eenvoudig is*”.²³⁸

Naast de Erfrechtverordening vormen het Haags verdrag testamentvormen 1961²³⁹ en titel 12 van Boek 10 BW eveneens nog steeds belangrijke bronnen voor het internationale erfrecht.²⁴⁰ Ingevolge artikel 10:151 lid 1 BW laat de Erfrechtsverordening dit decenniaoude verdrag onverlet. Het Haags verdrag heeft tot doel gehad ervoor te zorgen dat testamentaire beschikking zoveel als mogelijk erkend dienen te worden; ‘*favor testamini*’.²⁴¹ Het Haags Erfrechtsverdrag 1989²⁴² is niet langer van toepassing op nalatenschappen die op of 17 augustus 2015²⁴³ zijn opengevallen.²⁴⁴

3.1.1. De internationale bescherming bij een negatieve nalatenschap

De preambule van Erfrechtverordening luidt dat het “*recht dat is aangewezen als het op de erfopvolging toepasselijke recht, de erfopvolging moet beheersen vanaf het openvallen van de nalatenschap*”.²⁴⁵ In diezelfde overweging komt naar voren dat het van belang wordt geacht dat dit toepasselijke recht tevens betrekking heeft op onder meer de aansprakelijkheid voor de schulden van

---

²³⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33851, nr. 6, p. 6.

²³⁶ Van Mourik 2013, p. 223.

²³⁷ van Erp, *WPNR* 2014/7024, p. 601 e.v.

²³⁸ Van de Ven & Vanstipelen, *KWEP* 2017/3.

²³⁹ *Trb.* 1980, 54.

²⁴⁰ Van Mourik 2013, p. 219.

²⁴¹ Asser/Vonken 2016, p. 624.

²⁴² *Trb.* 1994, 49.

²⁴³ De dag dat de Europese erfrechtverordening in werking trad.

²⁴⁴ Asser/Vonken 2016, p. 605.

²⁴⁵ Overweging 42 Verordening (EU) 650/2012.

de nalatenschap. Vervolgens is de daad bij het woord gevoegd en is deze ‘aankondiging’ gecodificeerd.²⁴⁶ Ingevolge deze bepaling moet het recht dat is aangewezen om de vererving van de gehele nalatenschap te beheersen, een regeling bevatten die de aansprakelijkheid voor nalatenschapschulden regelt. Hieruit kan worden opgemaakt dat dit toepasselijke rechtsstelsel eveneens dient te regelen hoe erfgenamen beschermd moeten worden in geval van aansprakelijkheid en wanneer er sprake is van een negatieve nalatenschap. De Europese Erfrechtsverordening is vernieuwend ten opzichte van het oude Nederlandse internationale erfrecht door de afwikkelingsaspecten²⁴⁷ onder zijn toepassingsgebied te laten vallen.²⁴⁸ Voorheen zag internationale bescherming, die van toepassing was verklaard voor Nederland, niet altijd op de afwikkeling van een nalatenschap. Deze internationale regeling om de aansprakelijkheid te regelen, is een stap in de goede richting om de erfgenamen beter te beschermen.

Daarnaast is er in de Erfrechtsverordening een aparte regeling opgenomen voor de formele geldigheid van verklaringen van aanvaarding of verwerping.²⁴⁹ Hieronder valt eveneens een verklaring tot beperking van de eigen aansprakelijkheid, onze verklaring tot beneficiaire aanvaarding kan hieronder worden geschaard.²⁵⁰ Wanneer aan de in de Verordening vermelde voorschriften wordt voldaan, is deze nationale verklaring naar zijn vorm geldig bij de afwikkeling van een internationale nalatenschap. Erfgenaam komt zodoende dezelfde bescherming van beneficiaire aanvaarding en dus van beperkte aansprakelijkheid toe als wanneer er sprake is van de afwikkeling van een nalatenschap binnen Nederlands grondgebied.

3.2. Beschermende regelingen binnen eenzelfde type erfrechtelijk stelsel

Het Duitse privaatrecht wordt gezien als het meest ontwikkelde stelsel van Europa. Hondius stelt dan ook mijns inziens terecht dat Duitsland ons wat dat betreft iets heeft te bieden en dat we hun privaatrecht als een bron van inspiratie kunnen gebruiken in de ontwikkeling van ons civiele recht en daarmee ook Boek 4 BW.²⁵¹ Met de komst van het nieuwe BW waren er bezwaren om het

---

²⁴⁶ Artikel 23 lid 2 sub g Verordening (EU) 650/2012.

²⁴⁷ Ex artikel 23 lid 2 sub e, f, g en j Verordening (EU) 650/2012.

²⁴⁸ Asser/Vonken 2016, p. 649.

²⁴⁹ Artikel 28 Verordening (EU) 650/2012.

²⁵⁰ Artikel 4:191 lid 1 juncto artikel 4:190 BW.

²⁵¹ Hondius, AA 2014/7, p. 551 e.v.

nieuwe erfrecht af te stemmen op dat van onze Oosterburen; in Duitsland is de hoofdregel dat, indien een solvete nalatenschap beneficiair is aanvaard, steeds een gerechtelijke vereffening dient plaats vinden. In Nederland wordt genoeg genomen met een verlichte vereffeningprocedure.²⁵² Nederland had al bepaalde zaken overgenomen van het als modern ervaren BGB²⁵³, hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de gelaagde structuur.²⁵⁴ Het Duitse erfrecht is per 1 januari 2010 nog (drastisch) gewijzigd met de komst van het ‘Erbrechtsreformgesetz’.²⁵⁵

De verklaring van erfrecht die in Nederland dient te worden afgelegd²⁵⁶, bestaat eveneens in vergelijkbare vorm van ‘Erschein’ in Duitsland.²⁵⁷ Dit certificaat is een inspiratiebron geweest voor de totstandkoming van verschillende nationale verklaringen van erfrecht en tevens voor de EEV.²⁵⁸ Deze verklaring wordt afgegeven door de rechter²⁵⁹, doch is het in Duitsland tevens mogelijk dat deze door een buitengerechtelijke instantie wordt afgegeven.²⁶⁰ Bijzonder aan dit certificaat is dat het wordt opgesteld naar de vaststellingen van een openbaar ambtenaar, “*die handelt op basis van een gedetailleerd wettelijk regime*”.²⁶¹ Een andere overeenkomst tussen het Nederlandse en Duitse erfrecht is onder meer de saisine die geldt. In Duitsland geldt eenzelfde soort parentele stelsel²⁶² als in Nederland, te weten Ordenungen²⁶³. Reeds in 1959 is er door de wetgevende macht gekozen voor het parentele stelsel, hierbij werd onder meer het Duitse BGB als inspiratiebron gebruikt.²⁶⁴

---

²⁵² Vegter, *WPNR* 1996/6229, p. 486.

²⁵³ Bürgerliches Gesetzbuch.

²⁵⁴ Reinartz, *KWEP* 2010/52, p. 3 e.v.

²⁵⁵ Reinartz, *KWEP* 2010/52, p. 3 e.v.

²⁵⁶ Artikel 4:188 BW.

²⁵⁷ Goossens 2016, p. 31.

²⁵⁸ Goossens 2016, p. 30.

²⁵⁹ Goossens 2016, p. 79.

²⁶⁰ Artikel 147 Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche.

²⁶¹ Goossens 2016, p. 31.

²⁶² Ex artikel 4:10 BW.

²⁶³ § 1924 e.v. BGB.

²⁶⁴ *Kamerstukken II* 1959/60, 3771, nr. 4, p. 3. (VV II)

Naar Duits recht kan de nalatenschap ofwel zonder enig voorbehoud worden aanvaard (*Annahme*), of deze dient volledig te worden verworpen (*Ausschlagung*).²⁶⁵ Deze keuze is eveneens als in Nederland in beginsel onherroepelijk.²⁶⁶ Overeenkomstig het Nederlandse erfrecht, is de erfgenaam bij verwerping geenszins betrokken bij de nalatenschap en kent hij dus op geen enkele manier een betalingsverplichting. In Duitsland kunnen de aanvaarding en de verwerping niet onder bepaalde voorwaarden of onder een tijdsbepaling geschieden.²⁶⁷ Wel kan een erfgenaam enkel tot zes weken na het tijdstip dat hij van de erfopvolging op de hoogte was, verwerpen.²⁶⁸ Wanneer deze termijn wordt gelegd naast de driemaandstermijn uit het BW²⁶⁹, dan hebben Nederlandse erfgenamen het zo slecht nog niet. Een ander verschil is dat in Duitsland de aanvaarding en de verhaalsaansprakelijkheid niet aan elkaar zijn gekoppeld.²⁷⁰ Met de aanvaarding van de nalatenschap wordt enkel bekend wie de erfgenaam is, “*de vraag naar de verhaalsaansprakelijkheid moet afzonderlijk beantwoord worden*”.²⁷¹ In Duitsland “*komt de verhaalsaansprakelijkheid pas in beeld als de schuldenaar zijn primaire of secundaire prestatieplicht niet nakomt*”.²⁷²

3.2.1. Het beperken van de verhaalsaansprakelijkheid van erfgenamen naar Duits recht

In titel 5.2.2. BGB is de aansprakelijkheid van erfgenamen voor *Nachlassverbindlichkeiten* geregeld.²⁷³ De rechtspositie van nalatenschapsschuldeisers was in Duitsland niet altijd goed; onder het oudere Germaanse recht kenden erfgenamen van rechtswege een beperkte aansprakelijkheid. Tegenwoordig is het uitgangspunt dat erfgenamen voor nalatenschapsschulden hoofdelijk aansprakelijk zijn.²⁷⁴ Uitzonderingen op deze regel zijn neergelegd in § 2059 en 2060 BGB.

---

²⁶⁵ § 1950 BGB.

²⁶⁶ § 1943 BGB.

²⁶⁷ § 1947 BGB.

²⁶⁸ § 1944 BGB.

²⁶⁹ Artikel 4:185 BW.

²⁷⁰ Vegter 1989, p. 110.

²⁷¹ Heuff, *WPNR* 1994/6162, p. 892.

²⁷² Heuff, *WPNR* 1994/6162, p. 890.

²⁷³ Vanaf § 1967 BGB.

²⁷⁴ § 2058 BGB.

Voor het beperken van de verhaalspraakelijkheid kent het Duitse erfrecht een aantal mogelijkheden, hieraan liggen twee systemen ten grondslag; het abandonsysteem en het executiesysteem.²⁷⁵ In het Duitse erfrecht is het voor erfgenamen mogelijk ná de aanvaarding te voorkomen dat “*nalatenschapsschuldeisers zich op hun eigen vermogen gaan verhalen en dat privéschuldeisers zich op de nalatenschap gaan verhalen. Tevens wordt hierdoor verhaal van de nalatenschapsschuldeisers op de nalatenschap uitgesloten*”.²⁷⁶ De overkoepelende term van deze bescherming is *Auf-schiebende Einreden*.²⁷⁷ Eén van deze beschermingen betreft de *Dreimonatseinrede*.²⁷⁸ Hierbij krijgen erfgenamen na *Annahme* der nalatenschap alsnog drie maanden de tijd om onderzoek te verrichten naar de stand van de nalatenschap.²⁷⁹ Zij kunnen gedurende deze periode weigeren de nalatenschapsschulden te voldoen.

Een andere mogelijkheid om de verhaalspraakelijkheid van erfgenamen te beperken, is door middel van een *Aufgebotsverfahren*.²⁸⁰ Dit betreft een openlijke oproep aan de nalatenschapsschuldeisers om zich te melden.²⁸¹ Op deze manier wordt aan ‘aanvaarders’ de mogelijkheid gegeven vast te stellen wat de hoogte is van de nalatenschapsschulden.²⁸² Nalatenschapsschuldeisers kunnen zich slechts binnen een bepaalde termijn melden; wanneer zij deze termijn overschrijden, worden zij getroffen door een *Ausschlussurteil*.²⁸³ Zij kunnen dan achteraan sluiten en hun vordering zal pas worden voldaan wanneer er nog gelden van de nalatenschap over zijn na het voldoen van de vorderingen van schuldeisers die wél op tijd waren.²⁸⁴ Deze worden dan als ‘normale’ crediteuren beschouwd. Dit kan zodoende worden aangemerkt als een mogelijkheid naar Duits recht om de verhaalspraakelijkheid van erfgenamen te beperken; op grond van de *Eschöpfungseinrede*²⁸⁵ kunnen erfgenamen deze uitgesloten nalatenschapsschuldeisers weigeren hun vordering te

---

²⁷⁵ Vegter 1989, p. 113.

²⁷⁶ Vegter 1989, p. 37.

²⁷⁷ § 2014 - § 2017 BGB.

²⁷⁸ § 2014 BGB.

²⁷⁹ Vegter 1989, p. 37.

²⁸⁰ Ex § 2015 BGB.

²⁸¹ Vegter 1989, p. 37.

²⁸² Vegter 1989, p. 273.

²⁸³ § 952 ZPO.

²⁸⁴ § 995 ZPO.

²⁸⁵ § 1973 BGB.

voldoen. Wél dienen deze nalatenschapsschuldeisers die te laat waren, worden voldaan vóórdát de schuldeisers uit legitieme, lasten en legaten worden voldaan, aldus § 1973 lid 1 BGB. Een uitzondering op dit *Ausschlussurteil* wordt ex § 1972 BGB onder meer gemaakt op schuldeisers uit legitieme, lasten en legaten. Erfgenamen moeten zelf met deze rechten bekend zijn, deze nalatenschapsschuldeisers hoeven niet op deze openbare oproep te reageren.²⁸⁶ Het *Ausschlussurteil* is enkel een manier om de verhaalspraakelijkheid van nalatenschapsschuldeisers te beperken, het beschermt niet tegen privéschuldeisers van de erfgenamen zelf.²⁸⁷ Het is de verantwoordelijkheid van nalatenschapsschuldeisers op tijd te reageren, is het pech; een erfgenaam kan niet eeuwig rekening houden met nalatenschapsschuldeisers. Het is mooi meegenomen als zij na zich niet te hebben gemeld als ‘normale’ crediteur een deel van hun vordering voldaan zien worden. Echter, voor het overige hebben zij, met het oog op het ‘paritas creditorum’-principe, pech. Anderzijds wordt de onderzoeksverplichting voor erfgenamen met deze bepaling nader geconcretiseerd; zij weten wat zij moeten doen om hun verhaalspraakelijkheid te beperken. Dit draagt bij aan de rechtszekerheid voor beide partijen. Het kan erfgenamen eveneens worden verplicht gebruik te maken van een *Aufgebotsverfahren*. Dit is het geval wanneer erfgenamen het bewust nalaten een openbare oproep te doen, terwijl zij wel bekend zijn met het feit dat er (onbekende) nalatenschapsschulden bestaan, niet zijnde legitieme, lasten en legaten.²⁸⁸

Een kanttekening die kan worden geplaatst bij de Duitse bescherming van erfgenamen tegen (onverwachte) schulden, is dat hun verhaalspraakelijkheid enkel wordt beperkt, wanneer zij een beroep doen op één van de bovengenoemde mogelijkheden. Dit geschiedt niet van rechtswege; wanneer er geen beroep wordt gedaan, wordt de Duitse erfgenaam als ‘normale’ schuldenaar aangemerkt en is hij dientengevolge eveneens persoonlijk aansprakelijk.²⁸⁹

Gedurende de periode dat bovengenoemde mogelijkheden worden aangewend, kunnen nalatenschapsschuldeisers enkel maatregelen van tenuitvoerlegging verrichten; de tenuitvoerlegging zelf kan op dat moment nog niet plaatshebben.²⁹⁰ Het zijn mogelijkheden om, na aanvaarding van de

---

²⁸⁶ Vegter 1989, p. 274.

²⁸⁷ Vegter 1989, p. 275.

²⁸⁸ § 1980 BGB.

²⁸⁹ § 780 ZPO.

²⁹⁰ Vegter 1989, p. 37.

nalatenschap, alsnog als het ware ‘beneficiair te aanvaarden’.²⁹¹ Voor de volledigheid dient erbij vermeld te worden dat het volstrekt niet als ‘beneficiair aanvaarden’ mag worden aangemerkt, maar het heeft in grote lijnen hetzelfde rechtsgevolg. De bescherming in deze bepalingen wijkt toch ietwat af van het Nederlandse erfrecht. Zo is artikel 4:194a BW is aan veel meer voorwaarden onderhevig. In Duitsland gaat het zowaar om standaardregelingen die het mogelijk maken de erfgenaam te beschermen tegen (onverwachte) schulden, terwijl een geslaagd beroep op artikel 4:194a BW onderhevig is aan een billijkheidsoordeel. Een beroep op bijvoorbeeld de *Dreimonatseinrede* kan in veel concretere situaties slagen, het feit dat deze Duitse ‘escape’ al decennia terug wettelijk is verankerd, laat zien dat het een mogelijkheid betreft waar in de praktijk vaak een (geslaagd) beroep op wordt gedaan. Dit moet bij artikel 4:194a BW nog maar blijken, na een ruim half jaar is er slechts één keer – ook nog eens ambtshalve door de rechter – een geslaagd beroep op gedaan. Gelet op de bewoordingen in het conceptwetsvoorstel dat slechts in uitzonderlijke situaties een schuld als onverwachts zal worden aangemerkt²⁹², moet nog maar worden gezien of de Nederlandse regeling de erfgenaam net zo goed zal beschermen tegen verhaalsaansprakelijkheid als het Duitse recht dat doet.

3.3. Andersluidende regelingen ter bescherming van de erfgenaam

Niet in alle Europese landen geldt dezelfde ruime privéaansprakelijkheid als bij zuivere aanvaarding in Nederland.²⁹³ Dit wil niet zeggen dat nalatenschapsschuldeisers in deze landen met lege handen staan. In deze landen kunnen erfgenamen namelijk vaak pas vrijelijk beschikken over nalatenschapsgoederen, wanneer de nalatenschapsschuldeisers zijn betaald.²⁹⁴

De politieke eenheid Verenigd Koninkrijk kent een overkoepelend Angelsaksisch rechtssysteem, doch dient in acht te worden genomen dat de landen afzonderlijk eveneens een eigen rechtssysteem kennen.²⁹⁵ Binnen het Verenigd Koninkrijk dient erfrechtelijk een onderscheid te worden gemaakt

---

²⁹¹ Vegter 1989, p. 38.

²⁹² 05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl), p. 5.

²⁹³ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 7. (MvT)

²⁹⁴ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 8. (MvT)

²⁹⁵ Sonneveld & de L. Monteiro, *KWEP* 2010/3, p. 4.

tussen Engeland en Wales enerzijds en Schotland anderzijds.²⁹⁶ Het erfrecht van Wales en Engeland is neergelegd in de ‘Administration of Estates Act 1925’. Het Schotse erfrecht wordt geregeld in de ‘Succession (Schotland) Act 1964’, welke wet gedeeltelijk voortbouwt op het Engelse erfrecht.²⁹⁷ Onder meer het Verenigd Koninkrijk hanteert een ‘probate system’; de nalatenschap wordt bij een dergelijke procedure wezenlijk anders afgehandeld dan in Nederland.²⁹⁸ Er vindt bij dit ‘probate’ stelsel in beginsel bij iedere afwikkeling van een nalatenschap een gerechtelijke procedure plaats. Deze overgang geschiedt met behulp van een tussenpersoon, een *personal representative*.²⁹⁹ Deze draagt er zorg voor dat alle schulden worden voldaan, in het kader hiervan is hij bevoegd nalatenschapsgoederen te verkopen, verhuren of bezwaren. Deze tussenpersoon kan bij testament zijn aangewezen door de erflater (*executor*) of anders door de rechter (*administrator*).³⁰⁰ In Schotland kan de nalatenschap enkel door een *executor* worden afgehandeld.³⁰¹ Deze tussenpersoon beheert niet zoals de Duitse Testamentsvollstrecker de nalatenschapsgoederen maar wordt er echt eigenaar van.³⁰² Hierbij hebben de *beneficiaries* enkel een aanspraak op hun erfdeel.³⁰³

Enkel wanneer er na vereffening een positief saldo overblijft, zal dit worden verdeeld onder erfgenamen; tot die tijd vormt het nalatenschapsvermogen een zwevend en afgescheiden vermogen.³⁰⁴ De nalatenschap wordt aangemerkt als een *seperatio bonorum*.³⁰⁵ Het gevolg van een dergelijke afwikkeling is dat *beneficiaries* automatisch van iedere privéaansprakelijkheid voor nalatenschapsschulden gevrijwaard zijn. Daarvoor hoeven zij niet de nalatenschap te verwerpen of andere handelingen te verrichten teneinde de aansprakelijkheid te beperken. Ook de tussenpersoon zal, mits hij zijn werkzaamheden goed verricht, niet met zijn privévermogen aansprakelijk zijn voor de nalatenschapsschulden.³⁰⁶ Een nadeel van dit systeem is dat het tot veel kosten leidt,

---

²⁹⁶ Süß & Haas 2004, p. 480.

²⁹⁷ Süß & Haas 2004, p. 530.

²⁹⁸ Sonneveld & de L. Monteiro, *KWEP* 2010/3, p. 6.

²⁹⁹ Süß & Haas 2004, p. 485.

³⁰⁰ Breemhaar, *TE* 2012/3, p. 61 e.v.

³⁰¹ Süß & Haas 2004, p. 540.

³⁰² Süß & Haas 2004, p. 485.

³⁰³ Süß & Haas 2004, p. 491.

³⁰⁴ Sonneveld & de L. Monteiro, *KWEP* 2010/3, p. 6.

³⁰⁵ Süß & Haas 2004, p. 491.

³⁰⁶ Süß & Haas 2004, p. 491.

die ten laste van de nalatenschap komen, hetgeen door betrokkenen als frustrerend wordt ervaren. Daarnaast wordt het als vervelend ervaren dat door de (bijna standaard) gerechtelijke procedure steeds rechterlijke inmenging dan wel overheidsbemoeyenis plaatsvindt.³⁰⁷ Een dergelijke ambts-halve procedure vindt ook plaats in onder meer Hongarije en Slovenië. Erfgenamen zijn daar, net als zij die beneficiair aanvaarden in Nederland, enkel aansprakelijk voor schulden voor zover zij ze uit hun geërfd vermogen kunnen voldoen, zij zijn nimmer aansprakelijk in hun privévermogen. In deze landen neemt de rechter een meer beschermende taak op zich; hij draagt er zorg voor dat de nalatenschapsschuldeisers worden voldaan, pas daarna kunnen erfgenamen vrijelijk beschikken over nalatenschapsgoederen.³⁰⁸

Uit al het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat, wanneer wordt gekeken naar andere nationale erfrechtelijke systemen binnen Europa, ieder systeem zijn eigen voor- en nadelen heeft.³⁰⁹ In ieder geval hebben alle erfrechtstelsels binnen de Europese Unie één ding gemeen: steeds bestaat er de optie van verwerpen dan wel een andere mogelijkheid voor erfgenamen om hun aansprakelijkheid voor een negatieve nalatenschap te beperken.³¹⁰ De Wet Bets is, in de strijd om erfgenamen beter te beschermen tegen (onverwachte) schulden, dan ook geen buitenbeentje; het sluit aan bij de nationale regelingen van andere civil-lawstelsels om alsnog beneficiair te aanvaarden.

---

³⁰⁷ Vegter, *WPNR* 1996/6229, p. 486.

³⁰⁸ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 3, p. 7. (MvT)

³⁰⁹ *Kamerstukken II* 2014/15, 34224, nr. 5, p. 13.

³¹⁰ *Kamerstukken II* 2013/14, 33851, nr. 6, p. 2.

Conclusie

Lang geleden wees Vegter ons er al op: “*men kan bij onze regeling van een uitdrukkelijke zuivere aanvaarding vraagtekens plaatsen bij het gerechtigheidsgehalte*”.³¹¹ Ook al is er in de tussentijd veel op dit gebied verbeterd, mijns inziens legde Vegter in de jaren ‘80 al de vinger op de zere plek. Wanneer een nalatenschap openvalt, kan deze worden verworpen of worden aanvaard; de aanvaarding kan zowel zuiver als beneficiair geschieden. De keuze die een erfgenaam maakt, is in beginsel definitief, slechts in uitzonderlijke gevallen kan hiervan worden afgeweken. Door de invoering van de Wet Bets kent het Nederlandse erfrecht een nieuwe uitzonderingsgrond: artikel 4:194a BW. Daar zuivere aanvaarding met zich meebrengt dat erfgenamen in privé aansprakelijk kunnen worden gesteld voor nalatenschapsschulden, achtte de wetgever het noodzakelijk deze ‘gedupeerden’ een mogelijkheid te geven een nalatenschap alsnog beneficiair te aanvaarden. Hiervoor moeten zij een verzoek indienen bij de kantonrechter. Erfgenamen hoeven een nalatenschapsschuld dan niet ten laste van hun privévermogen te voldoen. Echter, voor een geslaagd beroep hierop moeten zij na zuivere aanvaarding geconfronteerd worden met een *onverwachte* schuld. De erfgenaam dient hiervoor de betreffende schuld niet te kennen en ook niet behoren te kennen. Reeds in de wetgevingsprocedure is ervoor gekozen een schuld niet snel als ‘onverwacht’ aan te merken. Daarbij is een beroep op artikel 4:194a BW onderhevig aan een billijkheidsoordeel; steeds zal worden gekeken naar de concrete feiten en omstandigheden die aan het verzoek ten grondslag liggen. Naast deze nieuwe wetsbepaling heeft de inwerkingtreding van Wet Bets ook geleid tot een gewijzigd artikel 4:192 BW; het moet voor erfgenamen nu duidelijker zijn wanneer een gedraging als daad van zuivere aanvaarding wordt aangemerkt.

Naar aanleiding van het (concept)wetsvoorstel ontstond er kritiek vanuit verschillende beroepsgroepen. Zo werd onder meer geopperd dat door de aard van het billijkheidsoordeel bescherming van artikel 4:194a BW op voorhand niet gegarandeerd kon worden, omdat de kantonrechter een belangenafweging moet maken tussen enerzijds de erfgenamen en anderzijds de nalatenschapsschuldeisers. Er dient bij deze afweging onder meer gekeken te worden naar de aard en omvang van schuld, de financiële positie van beide partijen alsmede het gedrag van de nalatenschapsschuldeiser. Door deze componenten verliest de toets zijn objectiviteit en kan dit billijkheidsoordeel strijd opleveren met de rechtsconformiteit. Bovendien zou de driemaandstermijn die wordt

---

³¹¹ Vegter 1989, p. 98.

gehanteerd om vast te kunnen stellen of er al dan niet sprake is van een negatieve nalatenschap volgens critici te kort zijn. Dit snijdt naar mijn mening geen hout. Wanneer deze termijn met andere nationale stelsels wordt vergeleken, valt dit reuze mee; in Duitsland kan slechts binnen de eerste zes weken na confrontatie met een nalatenschap, worden verworpen. Hierna is aanvaarding verplicht. Daar moeten erfgenamen veel sneller hun verantwoordelijkheid nemen, zij hebben in ieder geval minder lang de tijd onderzoek te verrichten naar de nalatenschap. Bovendien zouden bij een langere termijn de rechten van nalatenschapsschuldeisers meer en meer worden ingeperkt; hun belang dient niet op de achtergrond te geraken. Bij verlenging van de termijn zouden erfgenamen minder verantwoordelijkheid krijgen en dientengevolge meer tijd en gelegenheid krijgen om zich uit de voeten te maken voor nalatenschapsschuldeisers. Hier kan misbruik van worden gemaakt; de nalatenschapsschuldeisers moeten langer wachten op hun vordering. Daarnaast zouden zij meer risico lopen om achter het net te vissen, doordat erfgenamen door het oprekken van de termijn meer gelegenheid hebben de nalatenschap erdoorheen te jagen. Op dat moment zouden nalatenschapsschuldeisers wellicht niet hun (gehele) vordering zien worden voldaan. Bovendien zouden erfgenamen zelf eveneens niet zozeer gebaat zijn bij verlenging van deze termijn. De praktijk leert dat de mens dingen altijd op het laatste moment doet. Wanneer erfgenamen bijvoorbeeld een jaar lang de gelegenheid zouden krijgen om vast te stellen of sprake is van een negatieve nalatenschap, zou er alsnog pas tegen het einde van deze termijn actie worden ondernomen. Het eerste deel van de termijn zal naar alle waarschijnlijkheid geen onderzoek worden verricht en zou de nalatenschapsafwikkeling stilliggen; geen van de partijen is hierbij gebaat.

In de wetgevingsprocedure is tevens stilgestaan bij de mogelijkheid om beneficiaire aanvaarding als standaardregeling in te voeren. Vanuit de praktijk werd dit toegejuicht. Mijns inziens heeft voormalig Minister Van der Steur er goed aan gedaan hier niet aan toe te geven. Door dit als standaardprocedure in te voeren, wordt een soort van wantrouwen gewekt jegens de erflater; zal hij er toch geen potje van hebben gemaakt en allerlei schulden hebben nagelaten? Dit zal de (veelal familierechtelijke) verhoudingen op scherp zetten. Daarnaast zou een groot deel van de erfgenamen – in ieder geval de minderbedeelden – vallen over de verplichte gerechtelijke kosten die een gerechtelijke procedure met zich meebrengt. Het erfrechtelijk stelsel dat in verschillende Angelsaksische landen wordt gehanteerd, waarbij aan iedere nalatenschapsafwikkeling een gerechtelijke procedure voorafgaat en de burgerlijke vrijheden worden ingeperkt door overheidsbemoeienis, zal

dan ook geenszins aansluiten op het Nederlandse gedachtegoed. Koning Willem-Alexander benoemde het in de kroonrede van 2013: *“Het is onmiskenbaar dat mensen in onze huidige netwerken informatiesamenleving mondiger en zelfstandiger zijn dan vroeger. Gecombineerd met de noodzaak om het tekort van de overheid terug te dringen, leidt dit ertoe dat de klassieke verzorgingsstaat langzaam maar zeker verandert in een participatiesamenleving. Van iedereen die dat kan, wordt gevraagd verantwoordelijkheid te nemen voor zijn of haar eigen leven en omgeving”*.³¹² Wanneer ook het erfrecht voor een groot gedeelte door de overheid zal worden gereguleerd, wordt aan dit voornemen voorbijgegaan. Bovendien zou deze standaardisering leiden tot een hogere werkdruk bij de rechterlijke macht.

Alles in overweging genomen, draagt de recent ingevoerde Wet Bets naar mijn mening bij aan betere bescherming van erfgenamen tegen (onverwachte) schulden. De regeling sluit aan op het Nederlandse erfrechtelijke systeem; zoals terecht wordt opgemerkt door Biemans, codificeert het grotendeels gewoonweg de lagere rechtspraak. Daarnaast worden erfgenamen beter beschermd dan vóór 1 september 2016; de wettekst van artikel 4:192 BW verduidelijkt voor erfgenamen wanneer zij zuiver aanvaarden. Bovendien is er een wetsbepaling geïntroduceerd die een nieuwe uitzonderingsgrond op het definitief karakter van de keuze vormt. Hoe het begrip ‘onverwacht’ nader moet worden ingekleurd, zal nog moeten blijken, maar het eerste geslaagde beroep op artikel 4:194a BW is in ieder geval al een feit.

---

³¹² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013>.

Aanbevelingen

De Wet Bets komt gedeeltelijk tegemoet in de problematiek; het beschermt de erfgenamen beter tegen (onverwachte) schulden dan vóór 1 september 2016. Desondanks kunnen erfgenamen mijns inziens beter worden beschermd, zonder dat de rechten van nalatenschapsschuldeisers te veel worden ingeperkt. Om die reden kunnen een aantal aanbevelingen worden geformuleerd.

Artikel 4:194a BW

Wat een knelpunt vormt, is het feit dat aan artikel 4:194a BW een billijkheidsoordeel ten grondslag ligt. Dit levert strijd op met de rechtszekerheid; zowel erfgenamen als nalatenschapsschuldeisers moeten weten waar zij aan toe zijn. Wat wellicht een oplossing kan zijn voor dit ‘probleem’, is het invoeren van een uitzonderingsgrond die in lijn is met de *Dreimonatseinrede*. Op deze Duitse variant kan in concretere situaties een geslaagd beroep worden gedaan, erfgenamen weten hierdoor beter waar ze aan toe zijn. Nu dient er naar Nederlands recht steeds rekening te worden gehouden met alle omstandigheden van het geval, onder meer met het gedrag van de schuldeiser. Deze toets is zó subjectief, dat het de vraag is of dit niet strijd oplevert met de rechtszekerheid. Bij de Oosterburen betreft het veel meer een standaardregeling om alsnog beneficiair te kunnen aanvaarden; dit leidt tot meer rechtszekerheid dan die artikel 4:194a BW naar alle waarschijnlijkheid ooit zal faciliteren.

Vanuit de literatuur ontstond – terecht – de vraag wanneer een erfgenaam al dan niet te goeder trouw zou zijn en de schuld niet kende noch behoorde te kennen. Omdat het voor de erfgenaam lastig is (en voor de nalatenschapsschuldeiser nog lastiger) om aan te tonen dat hij te goeder trouw was toen hij geconfronteerd werd met de schuld, dient er naar mijn mening een soortgelijke regeling te worden geïmplementeerd als het Duitse *Aufgebotsverfahren*. In het Nederlandse erfrecht kan deze verplichting reeds door de kantonrechter worden opgelegd aan erfgenamen die beneficiair hebben aanvaard. Het is mijns inziens noodzakelijk dat iedere erfgenaam onder het mom van voorkomen is beter dan genezen een dergelijke oproep moet doen. Op dit moment geldt de verplichting pas nadat er een geslaagd beroep is gedaan op artikel 4:194a BW. Als een openlijke oproep bij iedere nalatenschapsafwikkeling verplicht zou worden gesteld, zouden erfgenamen (bijna) niet meer met onverwachte schulden geconfronteerd kunnen worden en is een beroep op artikel 4:194a BW niet eens nodig.

Wanneer het erfgenamen verplicht wordt gesteld een dergelijke openlijke oproep te doen – opdat nalatenschapsschuldeisers zich met hun vordering melden – wordt de verantwoordelijkheid beter verdeeld. De erfgenamen voldoen op deze manier aan hun onderzoeksplicht. Daarnaast is het een concrete handeling die ze moeten verrichten; aan de eis dat enig onderzoek wordt verlangd en dat tenminste de administratie van de erflater moet zijn geraadpleegd, zou door deze verplichting inhoud worden gegeven. Door deze verplichtstelling zou de problematiek waar van der Geld op wees – dat de ‘online- kwestie’ de onderzoeksverplichting alleen maar groter zal maken – meteen zijn opgelost. Ook houders van gokwebsites of Paypal-rekeningen zijn in de gelegenheid om op een dergelijke openbare oproep te reageren. Het is bovendien controleerbaar voor de nalatenschapsschuldeisers of de erfgenaam aan deze verplichting voldoet. Tegelijkertijd wordt met deze verplichte openbare oproep verantwoordelijkheid bij de nalatenschapsschuldeisers zélf gelegd. Zij zijn niet langer afhankelijk van anderen, zij kunnen het heft in eigen handen nemen door op deze verplichte oproep te reageren. Daarbij is het aan henzelf of zij al dan niet reageren; een respons op deze oproep verplicht stellen, gaat mijns inziens ver. Een nalatenschapsschuldeiser zou altijd zo zijn redenen kunnen hebben om bewust niet te reageren. Wanneer hij het nalaat te reageren, zal het zijn eigen schuld zijn wanneer zijn vordering niet (in zijn geheel) kan worden voldaan.

Zoals hierboven besproken, is naar mijn mening de driemaanstermijn niet te lang. Echter, om artikel 4:194a BW beter tot zijn recht te laten komen, is het wellicht een goed idee om in bepaalde gevallen hiervan af te wijken. Momenteel moet binnen drie maanden na ontdekking van de onverwachte schuld een verzoek aan de kantonrechter worden gericht om alsnog beneficiair te aanvaarden. Bij hogere uitzondering zou hier van moeten kunnen worden afgeweken. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een vader die overlijdt. Het is mogelijk dat de notaris bij zijn werkzaamheden omtrent de nalatenschapsafwikkeling stuit op een kind van de erflater, waar niemand anders bekend mee is; hierbij kan worden gedacht aan het standaardarrest De Haas/Postma.³¹³ Door de heftige reactie die dit nieuws teweeg zal brengen voor beide partijen, lijkt het mij gerechtvaardigd om bij hoge uitzondering de termijn te verlengen; partijen hebben de tijd nodig om dit te verwerken alvorens zij hier wellicht over in een juridische strijd verwickeld raken. Om te bepalen of een termijn al dan niet kan worden verlengd, dient naar mijn mening te worden getoetst aan een aantal criteria; de maatstaf dat steeds naar de feiten en omstandigheden van het geval dient te worden

---

³¹³ HR 17 januari 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2248 en HR 19 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK6150.

gekeken, is – zoals hierboven vermeld – te subjectief. Hierbij kan worden gedacht aan de waarde van de nalatenschap, maar ook hoeveel andere erfgenamen er zijn en in welk stadium erfgenamen geconfronteerd worden met een ‘bastaard’. Voor de ‘standaardgevallen’ dient gewoon de drie-maandstermijn te worden aangehouden. Een actie uit onrechtmatige daad is bijvoorbeeld voor erfgenamen vrij gemakkelijk te achterhalen. De schade van een dergelijke vordering kan snel worden opgemaakt; deze is immers door de erflater nog tijdens zijn leven gepleegd. Geen van de betrokkenen is erbij gebaat wanneer aan dit type schulden een onnodig lange termijn wordt gekoppeld om alsnog beneficiair te aanvaarden.

Artikel 4:192 BW

Wat kan worden aanbevolen ten opzichte van artikel 4:192 BW, is het nader concretiseren van de onderzoeksplicht voor erfgenamen. Door de wijziging van deze wetsbepaling wordt het winnen van goederen die louter van emotionele waarde zijn, niet langer als een daad van zuivere aanvaarding aangemerkt. Om vast te kunnen stellen of er al dan niet slechts sprake is van zuiver emotionele waarde, heeft de Minister bepaald dat hier een onderzoeksverplichting voor de erfgenaam geldt. Wanneer de waarde achteraf onjuist wordt ingeschat, komt dit eveneens voor zijn rekening. Naar mijn mening is de bescherming hierbij ondermaats, alsnog wordt een grote verantwoordelijkheid bij de (ondeskundige) erfgenaam neergelegd. Wet Bets is ingevoerd om de erfgenaam beter te beschermen. Daarom dient de onderzoeksverplichting die voortvloeit uit artikel 4:192 BW, eveneens al die van artikel 4:194a BW, nader geconcretiseerd te worden. In ieder geval ligt hier een voorlichtende taak voor de notaris. Zijn verplichting om erfgenamen tijdig en voldoende te informeren over de mogelijkheden van nalatenschapsafwikkeling dient naar mijn mening doorgetrokken te worden; ondanks dat artikel 4:192 BW nader gespecificeerd is, dient hij erfgenamen te wijzen op de onderzoeksverplichting die geldt bij goederen die op het eerste gezicht enkel van emotionele waarde zijn. Hierbij zou een (standaard) samenwerkingsverband tussen notarissen en taxateurs meer dan welkom zijn. Het gaat erom dat erfgenamen in ieder geval bekend zijn met hóé emotionele waarde wordt gewaardeerd. Ook kan hier een voorlichtende taak voor de overheid liggen. Zij kunnen een campagne starten en televisie- en radiospots uitzenden. Dit zal eenmalig een grote investering zijn, maar het zal op de langere termijn kosten kunnen besparen. De verantwoordelijkheid om hun onderzoeksverplichting uit te voeren, ligt op dat moment volledig bij de erfgenamen zelf. In ieder geval is het hen op dat moment meegedeeld. Anders zullen erfgenamen in de financiële problemen blijven geraken naar aanleiding van een inschattingsfout.

Literatuurlijst

Boeken

Asser/Perrick 2013

S. Perrick, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 4. Erfrecht en schenking*, Deventer: Kluwer 2013.

Asser/Vonken 2016

A.P.M.J. Vonken, *Mr. C. Assers Handleiding tot de beoefening van het Nederlands Burgerlijk Recht. 10. Internationaal Privaatrecht. Deel II. Internationaal personen-, familie- en erfrecht*, Deventer: Kluwer 2016.

Van der Burgt, Ebben & Kremer 2003

Gr. Van der Burgt, E.W.J. Ebben & M.R. Kremer, *Parlementaire geschiedenis van het nieuwe burgerlijk wetboek. Invoeringswet boek 4 erfrecht*, Deventer: Kluwer 2003.

Ebben & Schipper 2008

E.W.J. Ebben & M.J.P. Schippers, *Erfrecht voor de advocatuur*, Apeldoorn-Antwerpen: Maklu 2008.

Ebben & Schipper 2013

E.W.J. Ebben & M.J.P. Schippers, *Erfrecht voor de praktijk*, Apeldoorn-Antwerpen: Maklu 2013.

Goossens 2016

E. Goossens, *De Europese erfrechtverklaring*, Antwerpen – Cambridge: Intersentia 2016.

Huijgen e.a. 2005

W.G. Huijgen e.a., *Compendium Erfrecht*, Deventer: Kluwer 2005.

Meijer 2004

W.R. Meijer, *Tekst en toelichting – Nieuw erfrecht*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2004.

Van Mourik 2013

M.J.A. van Mourik, *Monografieën privaatrecht. 1. Erfrecht*, Deventer: Kluwer 2013.

Van Mourik e.a. 2015

M.J.A. van Mourik e.a., *Handboek Erfrecht*, Deventer: Wolters Kluwer 2015.

Süß & Haas 2004

R. Süß & U. Haas, *Erbrecht in Europa*, Angelbachtal: zeb verlag GmbH 2004.

Artikelen

Biemans, WPNR 2014, p. 446-455.

J.W.A. Biemans, 'Reactie op het concept-Wetsvoorstel bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden', *WPNR* 2014, afl. 7019, p. 446-455.

Biemans 2015, WPNR 2015, p. 956-962

J.W.A. Biemans, 'Wetsvoorstel BETS is beter dan BETOS, maar helaas (nog) geen standaard beneficiaire aanvaarding', *WPNR* 2015, afl. 7083, p. 956-962.

Blokland, Burgerhart & Kolkman, WPNR 2014, p. 455-465

P. Blokland, W. Burgerhart & W.D. Kolkman, 'Wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden: schuldeisers de kloos met de 'Wet betos'', *WPNR* 2014, afl. 7019, p. 455-465.

Breemhaar, TE 2012, p. 60-63

W. Breemhaar, 'De europeanisering van het materiële erfrecht', *TE* 2012, afl. 3, p. 60-63.

Docter, WPNR 2016, p. 43-49

I. Docter, 'Beneficiaire aanvaarding, doorlopende overeenkomsten en vereffeningskosten', *WPNR* 2016, afl. 7090, p. 43-49.

van Erp, WPNR 2014, p. 600-606

J.H.M. van Erp, 'De Europese erfrechtverklaring', *WPNR* 2014, afl. 7024, p. 600-606.

Van der Geld, *TE* 2012, p. 107-109

L.A.G.M. van der Geld, 'Verhaal op het niet-geërfde vermogen van een zuiver aanvaard hebbende erfgenaam', *TE* 2012, afl. 6, p. 107-109.

Van der Geld, *TE* 2016, p. 99-104

L.A.G.M. van der Geld, 'Wat brengt de Wet bescherming erfgenamen tegen schulden?', *TE* 2016, afl. 5, p. 99-104.

Ter Haar, *AA* 2017, p. 194-201

J.H.M. ter Haar, 'Betere bescherming voor erfgenamen bij aanvaarding van nalatenschappen', *AA* 2017, afl. 3, p. 194-201.

Heuff, *WPNR* 1994, p. 889-893

W. Heuff, 'Boekbespreking. Grondslagen der beneficiaire aanvaarding naar Nederlands en Duits recht door J.B. Vegter.' *WPNR* 1994, afl. 6162, p. 889-893.

Hondius, *AA* 2014, p. 551-557

E.H. Hondius, 'Het onovertroffen Duitse privaatrecht', *AA* 2014, afl. 7, p. 551-557.

Jansen, *AA* 2013, p. 501-507

J.E. Jansen, 'Over de erfelijkheid van bezit, goede en kwade trouw', *AA* 2013, afl. 6, p. 501-507.

de Jong, *WPNR* 2016, p. 241-242

E.A. de Jong, 'Reactie op 'Wetsvoorstel BETS is beter dan BETOS, maar helaas (nog) geen standaard beneficiaire aanvaarding', *WPNR* 2016, afl. 7100, p. 241-242.

Knot, *TE* 2010, p. 55-62

J.G. Knot, 'De Europese verklaring van erfrecht', *TE* 2010, nr. 4, p. 55-62.

Knot, *NtEr* 2012, p. 278-287.

J.G. Knot, 'De Europese Erfrechtverordening: nieuwste loot aan de stam van het Europese IPR', *NtEr* 2012, nr. 8/9, p. 278-287.

Kolkman & de Lange, *TE* 2005, p. 100-101

W.D. Kolkman & K.D. de Lange, 'Verwerping, plaatsvervulling en schulden van de nalatenschap', *TE* 2005, afl. 6, p. 100-101.

Kolkman, *FJR* 2016, p. 124-128

W.D. Kolkman, 'Kroniek Erfrecht', *FJR* 2016, afl. 30, p. 124-128.

Kolkman, *WPNR* 2016, p. 765-766

W.D. Kolkman, 'Nieuwe wetgeving bescherming erfgenamen tegen schulden', *WPNR* 2016, afl. 7121, p. 765-766.

Perrick, *NJ* 2014/508

S. Perrick, annotatie bij HR 20 juni 2014, ECLI:NL:HR:2014:1489, *NJ* 2014/508.

Perrick, *NJ* 2015-380

S. Perrick, annotatie bij HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284.

Reinhartz, *KWEP* 2010/52, p. 3-9

B.E. Reinhartz, 'Inleiding in het Duitse huwelijksvermogens- en erfrecht', *KWEP* 2010, afl. 52, p. 3-9.

Roeters & Bucx, *JV³* 2016/42, p. 8-29

Roeters & F. Bucx, 'Continuïteit en verandering in het gezinsleven', *JV³* 2016, afl. 4, p. 8-29.

Schols, *WPNR* 2016, p. 259

F.W.J.M. Schols, 'Reactie de reactie van mr. E.A. de Jong op het artikel "Wetsvoorstel BETS is beter dan BETOS, maar helaas (nog) geen standaard beneficiaire aanvaarding"' van Prof. mr. J.W.A. Biemans in *WPNR* 2015/7083, *WPNR* 2016, afl. 7101, p. 259.

Schrauwen, *SEW* 2017, p. 101-107

A.A.M. Schrauwen, 'Burgers en Brexit', *SEW* 2017, afl. 3, p. 101-107.

Sonneveldt & de L. Monteiro, *KWEP* 2010, p. 4-10

F. Sonneveldt & M. de L. Monteiro, 'Huwelijksvermogens- en erfrecht in het Verenigd Koninkrijk en in Nederland: oceans apart', *KWEP* 2010, afl. 3, p. 4-10.

Vegter, *WPNR* 1996, p. 486-488

J.B. Vegter, 'Erfopvolging, vereffening en zuivere aanvaarding in het nieuwe erfrecht', *WPNR* 1996, afl. 6229, p. 486-488.

Van de Ven & Vanstipelen, *KWEP* 2017

K.M.L.L. van de Ven & S.H.P. Vanstipelen, 'Kiest u voor België, Nederland of Duitsland, als het uwnalatenschap betreft?', *KWEP* 2017, afl. 3.

Vink, *AA* 2016, p. 828-868

J.M.I. Vink, 'De Wet bescherming erfgenamen tegen schulden', *AA* 2016, afl. 11, p. 828-868.

Overige stukken

Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen 2013

Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit Nijmegen en Netwerk Notarissen, *Erven zonder financiële zorgen?!* (Rapport), 2013, www.rijksoverheid.nl.

Commissie Wetsvoorstellen van het Register Belastingadviseurs 2014

Commissie Wetsvoorstellen van het Register Belastingadviseurs, *Commentaar op Wetsvoorstel Wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden* (Commentaar), 2014, www.rb.nl

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie & Estate Planner in het Notariaat 2014

Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie & Estate Planner in het Notariaat, *Reactie op het concept wetsvoorstel bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden* (Reactie), 2014, www.knb.nl.

Reinhartz, in: *GS Erfrecht*

B.E. Reinhartz, 'Zuivere aanvaarding, afgeleid uit gedragingen van de erflater (lid 1)', in: . Mel-
lema-Kranenburg (red.), *Groene Serie Erfrecht*, Deventer: Kluwer (Losbladig en online).

Vegter 1989

J.B. Vegter, *Grondslagen der beneficiaire aanvaarding naar Nederlands en Duits recht* (diss.
Rijksuniversiteit Leiden): Deventer: Kluwer 1989.

Wetgevingscommissie Familie- en Jeugdrecht 2014

Wetgevingscommissie Familie- en Jeugdrecht, *Wijziging van Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek
om in uitzonderlijke situaties erfgenamen de mogelijkheid te geven, ontheffing te vragen van de
verplichting om onverwachte schulden met privévermogen te moeten voldoen (wet bescherming
erfgenamen tegen onverwachte schulden)* (Commentaar), 2014, www.advocatenorde.nl/.

Jurisprudentie

HR 4 mei 1906, W. 8376.

HR 26 april 1968, ECLI:NL:HR:1968:AC4853.

HR 22 december 1976, ECLI:NL:HR:1976:AX4110.

HR 17 januari 1997, ECLI:NL:HR:1997:ZC2248.

HR 19 februari 2010, ECLI:NL:HR:2010:BK6150.

HR 12 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:31.

HR 20 juni 2014, ECLI:NL:HR:2014:1489.

HR 22 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1284.

Hof 's-Gravenhage 27 maart 1936, NJ 1936/691.

Hof Amsterdam 9 januari 1964, NJ 1964/355.

Hof Amsterdam 9 juni 2005, ECLI:NL:GHAMS:2005:AT8670.

Hof Amsterdam 8 maart 2011, ECLI:NL:GHAMS:2011:BQ0031.

Hof 's-Gravenhage 8 april 2014, ECLI:NL:GHDHA:2014:1799.

Hof 's-Gravenhage 28 juni 2016, ECLI:NL:GHDHA:2016:1985.

Rb. Zwolle 15 juli 2003, ECLI:NL:RBZWO:2003:AH9930.

Rb. Alkmaar 17 februari 2009, ECLI:NL:RBALK:2009:BI1984.

Rb. Zwolle-Lelystad 10 december 2010, ECLI:NL:RBZLY:2010:BP0203.

Rb. Limburg 1 februari 2013, ECLI:NL:RBLIM:2013:BZ0690.

Rb. Gelderland 13 december 2013, ECLI:NL:RBGEL:2013:5997.

Rb. Limburg 26 juni 2015, ECLI:NL:RBLIM:2015:5461.

Rb. Oost-Brabant 5 januari 2017, ECLI:NL:RBOBR:2017:136.

Ktr. Assen 19 oktober 2010, ECLI:NL:RBASS:2010:BQ7094.

Kamerstukken

Kamerstukken II 1964/65, 3771, nr. 8. (EV II)

Kamerstukken II 1959/60, 3771, nr. 4. (VV II)

Kamerstukken II 2012/13, 33400 VI, nr. 94.

Kamerstukken II 2013/14, 33851, nr. 6.

Kamerstukken II 2014/15, 34224, nr. 2. (Wetsvoorstel)

Kamerstukken II 2014/15, 34224, nr. 3. (MvT)

Kamerstukken II 2014/15, 34224, nr. 5.

Stb. 2002, 558.

Stb. 2016, 245.

Trb. 1980, 54.

Trb. 1994, 49.

Aanhangsel Handelingen II 2011/12, 2728.

Aanhangsel Handelingen II 2012/13, 122.

Elektronische bronnen

05_memorie_van_toelichting_-_wet_bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.pdf (Memorie van toelichting wet Betos, via www.internetconsultatie.nl)

05 wetsvoorstel – wet bescherming erfgenamen tegen onverwachte schulden.pdf (Conceptwetsvoorstel wet Betos, via www.internetconsultatie.nl)

https://www.internetconsultatie.nl/bescherming_erfgenamen_tegen_onverwachte_schulden.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013>.

NOS, ‘Erven huis zorgt voor problemen’, *nos.nl* 28 april 2012.

Rijksoverheid, ‘Afwikkeling van een buitenlandse erfenis wordt makkelijker’, *rijksoverheid.nl* 6 augustus 2015.

M. Schipper, ‘Charlotte (23) ‘erft’ belastingschuld van haar overleden moeder’, *telegraaf.nl* 22 augustus 2012.